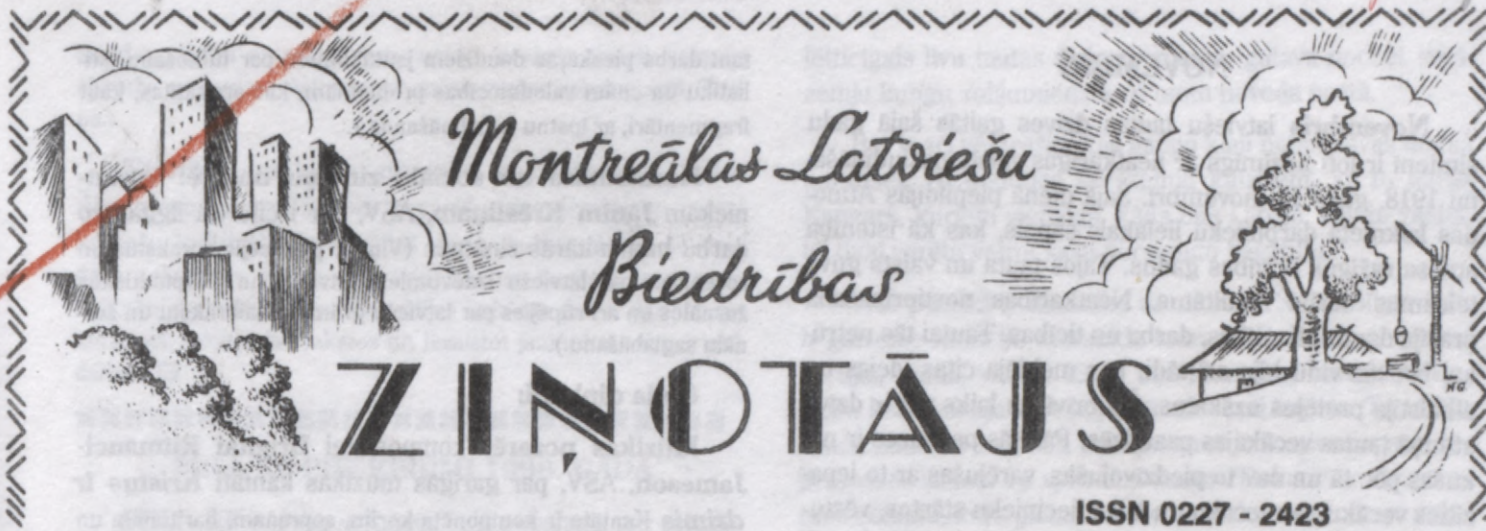


uģ. 4p



Montreālas Latviešu
Biedrības

ZINOTĀJS

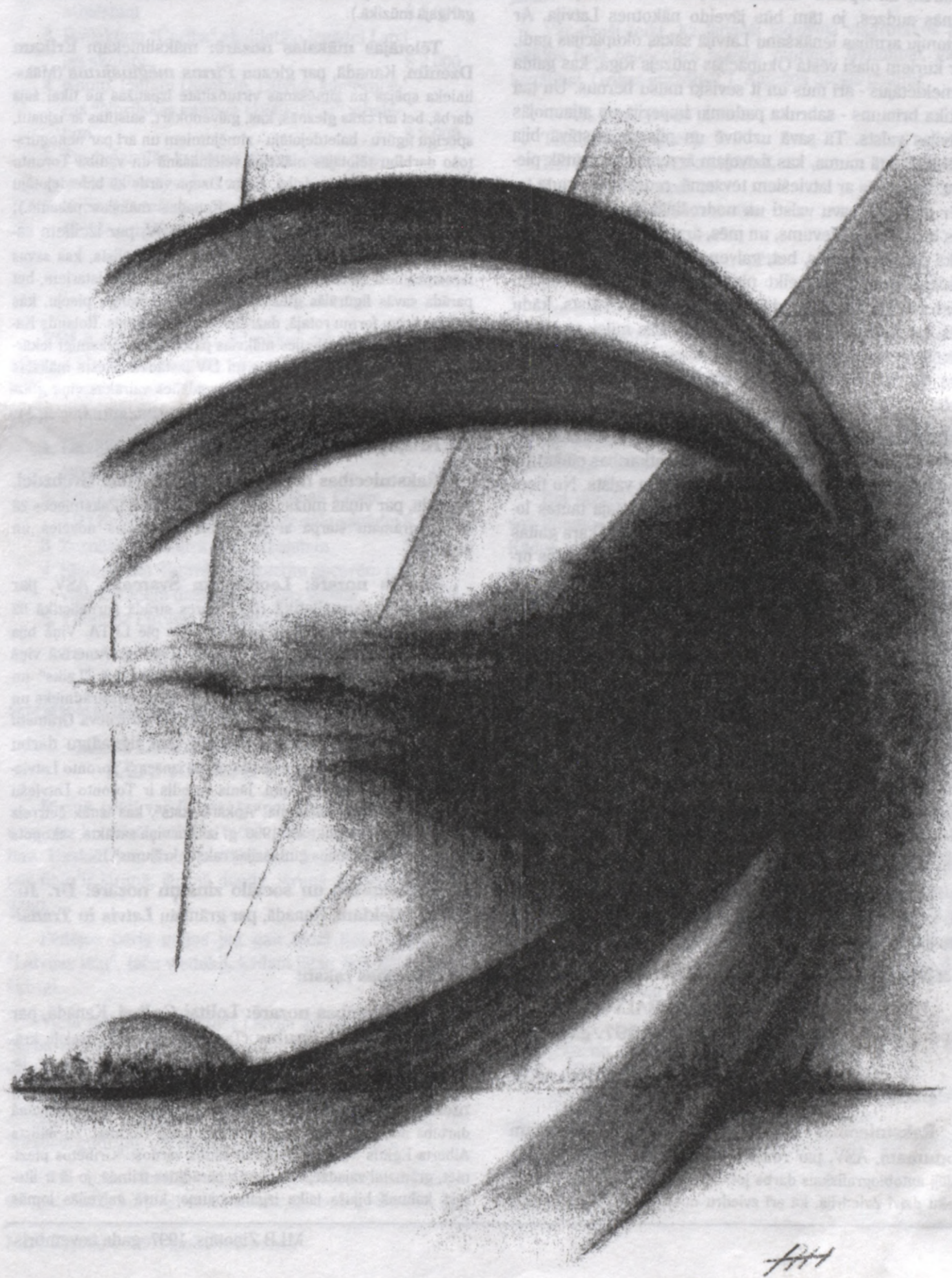
ISSN 0227 - 2423

1997. GADA NOVEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

49. GADA GĀJUMS

NR. 11. (584.)



fff

NOVEMBRI

Novembris latviešu tautas dzīves gaitās šajā gadu simteni ir ļoti nozīmīgs ar neatkarīgas valsts pasludināšanu 1918. gada 18. novembrī. Šajā dienā piepildījās Atmodas laikmeta darbinieku lielākais sapnis, kas kā istenība atnesa ražīgus brīvības gadus. Tajos tauta un valsts guva teicamus darba rezultātus. Neatkarības nostiprināšana prasīja daudz atjautības, darba un ticības. Tautai tās netrūka, bet tās vidū bija arī tādi, kas meklēja citas idejas un atbalstīja pretējus uzskatus. Šis brīvības laiks vēl ir dzīvā atmiņā tautas vecākajās paaudzēs. Pārējās paaudzes ir nākušas pēc tā un nav to piedzīvojušas, varējušas ar to iepazīties vecāku, vecvecāku un laika liecinieku stāstos, vēstures un publikāciju lappusēs. Daudz dokumentācijas iznīcināja mūsu ienaidnieki, daudz pazuda II pasaules kara rezultātā. Un tomēr - bibliotēkās un arhīvu krātuvēs varam to atrast un iepazīt. Vēlams būtu, ka to it sevišķi darītu jaunās audzes, jo tām būs jāveido nākotnes Latvija. Ar padomju armijas ienākšanu Latvijā sākās okupācijas gadi, par kuriem plaši vēsta Okupācijas muzejs Rīgā, kas gaida apmeklētājus - arī mūs un it sevišķi mūsu bērnus. Un tad notika brīnums - sabruka padomju imperija un atjaunojās Latvijas valsts. Tā savā uzbūvē un pilsoņu sastāvā bija citāda. Pie tā mums, kas dzīvojam ārzemēs, ir grūtāk pierast. Tiekoties ar latviešiem tēvzemē, redzam, ka tauta tomēr grib celt savu valsti un nodrošināt tās pastāvēšanu. Tas būs grūts uzdevums, un mēs, ārzemēs, varam nākt tai talkā dažādos veidos, bet, galvenokārt, atsaucoties aicinājumiem strādāt un veikt pienākumus, kas aicinātājiem šķiet svarīgi. Kopā strādājot, veidosies tāda valsts, kādu mēs, latvieši, vēlamies un kas nodrošinās mūsu tautai izdzīvošanu un dos iespēju veidot savu kultūru un dzīves ziņu. Un tas viss ir mūsu rokās. Tikai ticības spēku un darba gribu, tad pats Dievs mums palīdzēs.

Novembris ir Lāčplēšu dienas laiks - 11. datumā. Un daudz mums bijuši šo lāčplēšu. Pēc neatkarības cīņām tie saņēma Lāčplēša kara ordeni, ko piešķīra valsts. No tiem dzīvo vidū vairs tikai daži. Daudz viņu arī tajā tautas locekļu saimē, kas izstaigāja izsūtījuma takas un kara gaitas svešos kara pulkos, bet šo ordeni nesāņēma. Vai šāds ordenis būtu atjaunojams? Jautājums, kas, varbūt, valsts vadībai būtu jāiztirzā. Katrai valstij ir sava balva, ar ko cildināt savus varoņus. Arī Latvijai tādu vajadzētu.

Novembrī pieminām mirušos, viņšaulē aizgājušos. Pieminam ar cieņu un atzinību par paveikto un doto un ceram, ka varēsim kaut cik viņiem līdzināties, kad nāks mūsu laiks. Netaisnībā daudz mums viņu bijis pēdējo piecdesmit gadu laikā. Tā tautai ir liela sāpe. Laiks to ir pamazām mazinājis, bet nedrīkstam aizmirst tos, kas bija ar mums un kas uzdrošinājušas būt patiesi latvieši. Viņu vidū ir mūsu ģimeņu locekļi. Dievbijībā noliecam galvas un saliekam rokas lūgšanā.

Novembrī sadosimies rokās un kalposim savai Latvijai, izlūdzoties Dieva žēlastību latvju tautai. Dievs, svēti Latvijul! □

PBLA KULTŪRAS FONDA APBALVOJUMI
Apstiprināti rakstiskā nobalsojumā 1997. gada 25. oktobrī.

Goda balvas (\$ 1000):

Rakstniecības nozarē: Rakstniekam **Dzintaram Sodumam**, ASV, par romānu **Jauni Trimdā** (Rakstnieka daļēji autobiogrāfiskais darbs ļoti saistoši attēlo latviešu trimdnieku dzīvi Zviedrijā, kā arī zviedru nostāju pret bēgļiem. Bez

tam darbs pieskaņas daudziem jautājumiem par tulkošanu, stilistiku un citām valodniecības problēmām, kas apskatītas, kaut fragmentāri, ar īpatnu iedziļināšanos.).

Humānitaro un sociālo zinātņu nozarē: Vēsturiekam **Jānim Krēsliņam**, ASV, par izcilo un ilggadīgo darbu humānitarās zinātnēs (Viņš ir publicējis aprakstus un recenzijas par latviešu izdevumiem latviešu un starptautiskos žurnālos un arī rūpējies par latviešu grāmatu, laikrakstu un žurnālu saglabāšanu.).

Goda diplomu:

Mūzikas nozarē: komponistei **Brigitai Ritmanei-Jameson**, ASV, par garīgās mūzikas kantāti **Kristus ir dzimis** Kantāte ir komponēta korim, soprānam, baritonam un kamerorķestrim ar Valdas Moras un Andra Ritmaņa vārdiem. To pirmo reizi atskaņoja 1994. g. Ziemsvētku laikā Ņujorkā un vēlāk 3 baznīcās Rīgā. Kopā ar citu latviešu komponistu kantātēm tā ir ieskaņota lentē. Šis darbs ir vērtīgs pienesums latviešu garīgajā mūzikā.).

Tēlotājas mākslas nozarē: māksliniekam **Ērikam Dzenim**, Kanadā, par gleznu **Pirms mēģinājuma** (Mākslinieka spējas un zīmēšanas virtuozitāte izpaužas ne tikai šajā darbā, bet arī citās gleznās, kas, galvenokārt, saistītas ar izjustu, spēcīgu figūru - baletdejojāju - zīmējumiem un arī par nenogurstošu darbību tēlotājas mākslas veicināšanā un vadībā Toronto latviešu mākslas sabiedrībā. Ērika Dzeņa vārds kā baletdejojāju gleznotājam arī plaši pazīstams Kanadas mākslas pasaulē.); gleznotājam **Rolandam Kaņepam**, ASV, par izciliem sasniegumiem glezniecībā (Gleznotājs ir figūrālists, kas savas ierosmes lielā mērā guvis no Eiropas gleznu vecmeistariem, bet parāda savās figūrālās gleznās īpatnēju, savdabīgu pieeju, kas balstās brīvu formu rotaļā, dažreiz erotikas iezīmēs. Rolands Kaņeps ir ļoti aktīvi darbojies mākslas pasaulē un veiksmīgi iekārtojies Ņujorkas mākslas grupas un DV izstādes. Valsts mākslas muzejs pēc viņa izstādes Rīgā ir iegādājies vairākas viņa gleznas.).

Krišjāņa Barona prēmijas (\$ 500):

Rakstniecības nozarē: rakstniecei **Irmai Grebzdei**, Kanadā, par viņas mūža darbu rakstniecībā (Rakstniece 28 izdoto grāmatu starpā ar īpašu vērtību izceļas noveles un stāsti.).

Preses nozarē: **Leonardam Švarcam**, ASV, par mūža darbu žurnālistikā (Leo Švarcs strādā žurnālistikā 62 gadus. Latvijas neatkarības laikā strādāja pie LETA. Viņš bija latviešu leģiona kara ziņotājs no 1943.-1945. g. Amerikā viņš raksta par notikumiem latviešu un igauņu dzīvē "Laiks" un "Latvija-Amerikā". Viņš ir žurnāla "Treji Vārti" līdzstrādnieks un arī tulkojis 12 romānus no igauņu valodas, ko izdeva Grāmatu Draugs.); **Jānim Briedim**, Kanadā, par ilggadīgu darbu presē (Viņa redakcijā un sakārtojumā iznāca 5 Toronto Latviešu Biedrības rakstu krājumi. Jānis Briedis ir Toronto Latviešu Biedrības internā izdevuma "Apkārtraksts", kas iznāk četrrēiz gadā, galvenais redaktors. 1990. g. iznāca viņa savākts, sakopots un rediģēts "Madonas ģimnazijas rakstu krājums").

Humānitaro un sociālo zinātņu nozarē: **Dr. Jurim Dreifeldam**, Kanadā, par grāmatu **Latvia in Transition**.

Atzinības raksti:

Rakstniecības nozarē: **Lolītai Gulbei**, Kanadā, par dzejoļu krājumu **Gājputns** (Tas ir dzejnieces 4. dzejoļu krājums un pierāda viņas talanta briedumu, kas izceļas ar izteiksmes spēku un pārdzīvojuma spilgtumu.); **Kārlim Zvejnīkam** par romānu **Nemiera negaisi** (Romānā galvenā darbība norisinās 1905. g. revolūcijas laikā Tukumā. Žurnālists Alberts Eglītis novērtē šo darbu šādos vārdos: "Gribētos piezīmēt, grāmatai vajadzēja jau agrāk parādīties trimdā, jo tā ir literārā kalumā bijuša laika izgaismojums, kurā galvenās lomās

atrodas cilvēki ar raksturiem; un tā ir viena vesela spoguļa šķemba no tautas vēstures, no mūsu tautas apbrīnojamā likteņa.)

Tēlotājas mākslas nozarē: māksliniekam **Uldim Āboliņam**, Austrālijā, par akvarēļu glezniecību un rosmi latviešu kultūrālā dzīvē (Viņš savus darbus glezno no daudzos ceļojumos gūtām impresionista un fauvista ietekmēm. Mākslinieks ir ļoti aktīvs Austrālijas kultūras dzīvē, darīdams dekorācijas, rakstot laikrakstos un iesaistot jauniešus sabiedriskā darbā.)

PBLA KF PIEŠĶĪRUMI 1996. GADĀ

PBLA KF korospondences ceļā nobalsoja par sekojošiem piešķirumiem:

| | |
|--|---------|
| 1. Žurnāla "Jaunā Gaita" atbalstam | § 1,000 |
| 2. Austrālijas Daiļamatniemku apv. žurnāla atbalstam | § 1,000 |
| 3. Projektam "Cerība" skaitļotāju iegādei Latvijas skolām | § 2,000 |
| 4. Komp. Paulim Dambim, Latvijā, kameroperas "Norijiskas vairogas (1949-1955)" atbalstam | § 2,000 |
| 5. Tradicionālās kultūras atjaunošanas projektam Latvijas laukos | § 2,000 |
| 6. E. Smiļģa teātra muzejam dekoratora Arnda Vinklera izstādes izkārtošanai | § 1,000 |
| ===== | |
| Kopā | § 9,000 |
| ===== | |

PBLA KF rezervēja līdzekļus sekojošiem pasākumiem. Līdzekļus izmaksās tikai tad, ja šis pasākums īstenosies, tam savācot visus nepieciešamos līdzekļus, vai veicot pieteikumā minētos priekšdarbus:

| | |
|--|---------|
| 1. Latvijas Universitātes Vēstures Institūta žurnāla atbalstam | § 2,000 |
| 2. Enciklopēdijas Latvijas Brīvības Cīņas 1918-1920 ilustratīvo materiālu sagādei | § 2,000 |
| 3. Žurnāla "Kentaurs XXI" atbalstam | § 2,000 |
| 4. Skulptoram Zigfrīdam Sapietim apcerēm par viņa izstādēm dažādās Eiropas zemēs | § 2,000 |
| 5. Vilhelma Purviša pieminēkļa atbalstam | § 1,000 |
| ===== | |
| Kopā | § 9,000 |
| ===== | |

KĀDĀ LATVIJĀ VĒLAMIES DZĪVOT, KĀDU TO RĀDĪT PASAULEI?

Pirmā brīdī var likties, ka par šiem jautājumiem nemaz nav ko runāt, atbilde taču visiem skaidra. Tā tomēr nav. Uzskati par šiem jautājumiem ir ļoti dažādi. Tāpēc par tiem ir jārunā, jārunā daudz, jārunā atklāti un nesauzīgi.

Pēdējos pāris gados jau gan bieži tiek runāts par "Latvijas tēlu", taču viedokļi, kādam jābūt šim tēlam, ir atšķirīgi.

Vieni grib rādīt pasaulei Latviju kā valsti, kurā dzīvo darbu mīloši ļaudis, kas spēj radīt materiālas un garīgas vērtības, mīl savu zemi un ir gatavi upurēties to aizstāvēt; radīt valsti, kurā pārvalda tauta ar augstu tikumību un morāli, kurā priekšgalā ir cilvēki ar Lačplēša spēku un Spīdolas gudrību, cilvēki, uz kuriem var paļauties.

Otri, apmulsināti no ārzemēs redzētā ārējā spožuma un materiālās labklājības kā sendienās labu gribošais, bet

lēticīgais līvu tautas vadonis Kaupo, gatavs noticecēt svešzemju kungu solījumiem, kuŗi tautu noveda postā.

Bet ir arī vēl trešie, kas gatavi klaji nodot savas tautas intereses, pārdodoties svešzemju kungiem, kā to darija Kangars, kuŗiem vienalga, kāda būs Latvija, kas te valdis, lai tikai varētu vairoc savu personīgo bagātību.

Visa pamatā ir tikumība un morāle. Šīs īpašības taču ir galvenie kritēriji, mēraukla katram cilvēkam, politiskai partijai, tautai, valstij. Kāda bija tikumība, morāle latviešiem, kāda valdīja Latvijā pagātnē? - Ļoti augsta. To rādīja senči, lidumus veidojot, cīnoties pret jebkuŗiem apspīdējiem visos laikos. To aplīcina tautas "Dainas" ar visaptverošo cēlumu, kuŗa pamatā ir darbs, tieksme pēc gara gaismas, apbrīnojama jauniecsmes darbs pēc I pasaules kara, personīgās attīcībās dotā vārda apsolījuma svētums, prieks citam palīdzēt. Pat durvis neslēdza, aizejot no mājām.

Var droši teikt, ka latvieši izdzīvoja visgrūtākos apstākļos tieši pateicoties augstai morālei, tikumībai, gara bagātībai. Gribas atgādīnāt J. Alunāna dzejas pantus:

"Nevis slinkojot un pūstot,
Tautu labā godā ceļ,
Bet pie prāta gaismas kļūstot,
Tauta zied un tauta zeļ.
Ja ikviens tik zemē sētu
Vienu graudu veselu,
Kas tad izskaitīt gan spētu
Zelta kvīešu krājumu.
Bet kas lielīdamies pārdot
Ved uz tīrgu pelavas,
Tas kā pelus, vējam ārdot,
Zūd no ļaužu piemiņas."

Tāda morāle bija. Par tādu cīnījās Kārlis Ulmanis. Tādu Latviju pasaulei rādīja Zigfrīds Meierovics. Tāda slava bija Latvijai pasaulē.

Bet tagad? - Nenoliedzama lejupslīde visās jomās, visos līmeņos. Un tas ir vieslielākais drauds katrai tautai. Kādas īpašības šodien ir ieviesušās sabīdribā? - Augstu ideālu trūkums: trūkst pašapziņas, trūkst nacionāla pašlepnuma. Daudzus pārņēmis mantu kults, ārišķība, dīkdīnība, garīgs seklums.

Faktu, kas aplīcina teikto, ir ļoti daudz, bet tos zina visi un tāpēc nav jāuzskaita. Masveidīgi župo, zog, pat slepkavo, katru dienu TV rāda pornogrāfiju, bērni klaiņo nemācīti pie darba. Daudzi Latvijas iedzīvotāji ir aizmirsuši, ko nozīmē strādāt. Zeme aizaugusi nezālēm. Tas viss jau ir tik ierasti, ka par to pat esam pārstājuši uztraukties.

Bet ir jārunā un jārunā, visvairāk par cēloņiem, kāpēc viss ir tā, tad arī redzams kļūc, kas darāms.

Protams, visa pieminētā un vēl nepieminētā ļaunuma pamatā ir pusgadsimta gaŗais okupācijas periods, kuŗā par kādu cilvēcīsko morāli, cilvēcību ir grūti runāt. Lieļākais ļaunums, ko šajā periodā nodarīja komūnistīskais režīms latviešiem, ir sakropļotā morāle. Bet vai visas šodienas negācijas var norakstīt tikai vainojot pagātni?

Par kādu morāli lai runā, vērtējot mūsu likumdevēju institūcīju un tās izveidotās Godmaŗa, Bīrkava, Gaiŗa un Šķēles valdības,

- ja vairāk par pusi 6, Saeīmas deputātu ir pārkāpuši pašu pieņemto korupcījas apkaŗošanas likumu;

- ja daudziem algas un pensījas ir mazākas par oficiāli atzīto iztīkas minimumu;

- ja no ārzemēm atļauj ievest graudus un citu pārtikas produkciju, samazinot pat ievadmitu, gan arī kontrabandas veidā, laikā, kad Latvijas zemniekiem nav kur savus ražojumus realizēt;

- ja "augšas" šķiež naudu greznu kabinetu iekārtošanai augstākam ierēdnim, kā nav pat visbagātākajās valstīs pasaulē;

- ja augstie kungi ar lielu pavadoņu baru brauc daudzdienu komandējumos, kas valstij maksā dārgi;

- ja Birkavs un Ulmanis pat ņēma ļaunā 6. Saeimas, ar lielu nokavēšanos un ar lielu balsu vairākumu tomēr pieņemto deklarāciju par Latvijas okupāciju, bet Čepāns preses konferencē, it kā taisnodamies un atvainodamies lika saprast, ka tas darīts tikai "iekšējām vajadzībām" un par to nav jāuztraucas, nekas jau tālāk darīts netikšot (un netiek) darīts;

- ja valstī netiek aprūpēti pilnīgi bez vainas un bez likumīga pamata necilvēcīgi politiski represētie, kuņiem savas vecumdienas jādzīvo pusbadā;

- ja Latvijas valsts prezidents, Saeima, valdība, izglītības un zinātnes ministrija absolūti neko nedara patriotisma audzināšanai, ja tūkstošiem bērnu skolēnu vecumā nevar apmeklēt skolu;

- ja Rīgas Dome nevarēja (negribēja) atrast 5,000 latu iecienītā rakstnieka Jāņa jaunsudrabiņa pārapbedīšanai, bet atvēlēja 26,000 latus, lai atremontētu okupantiem monumentu, kuņu dēvē par "Uzvaras pieminekli" (!);

- ja TV kultivē pornogrāfiju, seksu un varmācību regulāros raidījumos "Tvaiķis" un daudzus līdzīgos.

Šādu anomālijas faktu uzskaitījumu varētu turpināt vēl ilgi.

Jā, mēs vēlamies, lai Latvijas vārds skanētu tālu un tīri, bet pie esošā stāvokļa par ko lai mūs slavē?!

Vai par principiālas nostājas trūkumu?

Vai par neprasmī un negribēšanu saprātīgi vadīt valsti tautas vairākuma interesēs?

Vai par bezierunu pakļaušanos, klanīšanos agrāk Staļinam, kas uzslavēja Augustu Kirchenšteinu, bet šodien Krievijas sūtnim Udaļčovam?

Skumji. Kauns.

Cienijamie tautieši!

Jūtu, ka Jūsos nobriest jautājums: bet ko mēs varam darīt, lai stāvokli mainītu?

Visa vara taču Jūsu rokās. Saeimā, kāda tā arī nebūtu - neviens tur nesēd kādā ķeizara vai cara iecelts, visi viņi ir balstiesīgo Latvijas Republikas pilsoņu ievēlēti un neviens, bez vēlētajiem, viņus no turienes nevar izdzīt. Un tālab - esiet modri un apdomīgi, izraugoties deputātus 7. Saeimai. Neļaujaties apmānīties. Vērtējiet darbus.

Nobeigumā atgādināšu Viļa Plūdona vārdus:

"Ja tava zeme tev ir tuva, svēta...

Ja tu ar visu sirdi mīli to...

Ja gribi, lai ži zeme mūsu būtu;

Lai daudzskanīgs te plūstu ligo prieks;

Lai zemi šo ne mūžam neiegūtu,

Kā citkārt, viens vai otrs svešinieks, -

Tad audzi liela, skaista, mana tauta,

Un piepildi šīs zemes novadus!

Lai latvju mēle atkal skanēt skana

Tais sētās, kur tā tagad apklusus'.

Lai zemē šai pie Dzintajūras malas,

Kur viņi teikas smiltis auž,

Skan visur latvju bērnu jautrās čalās,

Kas tautas dzīvo spēku skaļi pauž."

Eduards Berklavs

VAIRA VIĶE-FREIBERGA SAŅEM LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS LIELO MEDAĻU

Šis notikums brieda jau kopš marta, kad tika izziņoti Latvijas Zinātņu akadēmijas 1997. gada Lielās medaļas īpašnieki. No Latvijas zinātniekiem - akadēmiķis profesors Edgars Siliņš, no ārzemēs dzīvojošajiem zinātniekiem - LZA ārzemju locekle profesore Vaira Viķe-Freiberga. Kā lēmumā teikts - par pētījumiem latviešu folkloristikā un psiholoģijā un pasaules sabiedrības iepazīstināšanu ar latviešu folkloras bagātībām". 16. septembrī līdz malām piepildītajā LZA Prezidija zālē Vairai Viķei-Freibergai pasniedza medaļu ar attiecīgo diplomu un... neiedomājamus ziedu kalnus, kuņu aizvešanai bija jāizsauc mašina. Kollēgas, studenti, folkloristi, sabiedriski darbinieki, deputāti - gaŗā rindā uz ziedu sniegšanu un buču.

Zinātniece nolasīja akadēmisko lekciju "Tradīcija un jaunrade Latvijā Dainās". Atstājot tās vērtējumu speciālistu ziņā, gribu atzīmēt to, ko šarmantā un ar asu analītisku prātu apveltītā Vaira teica par latviešu folkloru, zinātņi un kultūru kopumā. Pasaulē vairs "nav modē" indoeiropiešu valodu un tautu pētījumi. Nevienu neinteresē tas, ka kaut kur pie Baltijas jūras dzīvo maza, mīlīga tautiņa ar skaistām dziesmiņām. Tātad, neinteresē mūsu kultūra kā pašvērtība. Tā ir jāpadara par vajadzīgu un interesantu, "jāpārdod", protams, labā nozīmē, pasaules zinātņei, kas tajā atradis apstiprinājumu vai noliegumu savām teorijām un hipotēzēm.. Jāpadara par pasaules zinātnes sastāvdaļu. Vairai Viķei-Freibergai tas ir sekmīgi izdevies, par ko liecina neskaitāmie zinātniskie tituli un apbalvojumi, arī Latvijas Republikas Triju zvaigzņu ordenis, un Dievs dod tikpat sekmīgi turpināt! Ieceres ir lielas un skaistas. □

Zinātnes Vēstnesis, 1997. g. 22. 9.

Z. K.

CĪŅA LATVIJAS PATSTĀVĪBAI

Latviešu Nacionālais Fonds Zviedrijā 1997. g. 14. decembrī varēs atzīmēt 50 gadu darbību. Dibināšanas dienā sūtnis V. Salnais norādījis, ka fonda dibināšana nav bijusi sveša, kaut atklātāks bijis izcilais dzejnieks Andrejs Eglītis, kas uzskatāms par fonda dvēseli. Dibināšanas sanāksmē bija aicināti 67 Latvijas pilsoņi. Ieradušies 33, bet 10 citi dažādu apstākļu dēļ nav varējuši ierasties.

Nacionālā fonda mērķi ir cīņa par demokrātisku un nacionālu Latviju, saglabāt tautas dzīvo spēku un nacionālo kultūru, starptautiski aizstāvēt latviešu tautas tiesības un intereses. Fondu pārveidoja 1952. g., piemērojoties globālam politiskajam informācijas darbam. Pēc gandrīz 50 gadiem latvieši izlauza ceļu uz Eiropas brīvo tautu un Amerikas deklarēto Baltijas valstu krievu okupācijas neatzīšanu. Tomēr Latvijā tumšo spēku bija daudz, tie bija komunisti un viņu atbalstītāji.

Kad fonds uzsāka savu darbību, latviešu bēgļu izceļošana uz aizjūras zemēm vēl gandrīz nebija sākusies. Nebija arī radušās latviešu organizācijas, ne latviešu laikraksti. Sūtniecības Vašingtonā un Londonā izdeva brošūras, skrejlapas un pastkartes, parasti angļu valodā. Latviešu Nacionālais fonds četrdesmito gadu beigās bija informācijas materiālu devējs svešvalodās. Tas izdevis daudz grāmatu un brošūru, ieskaitot aizvesto sarakstu ar 1982. g. papildināto izdevumu un vairākus citus. Kopā ar igauņiem izdoti informācijas biļetēni angļu, vācu un spāņu valodās, notikusi informācijas materiālu krāšana par apstākļiem Latvijā un piedalīšanās starptautiskās sanāksmēs. Noorganizētas protesta akcijas vēstuļu veidā vai sanāksmēs. Skandināvijas latviešu delegācija apmeklējusi pāvestu, pasniedzot N. Struņķa gleznu "Via Dolorosa" kā patei-



LĀČPLĒŠA KARA ORDEŅA BIEDRĪBAS 67 pastāvēšanas gadi un tās darbības izbeigšana.

1930. gada 11. novembrī savu darbību uzsāka LKOK biedrība. Tās mērķis bija, lai rūpētos par tiem LKOK, kuŗi bez darba, vai arī, skatoties uz izglītību vai uz armijas dienesta pakāpēm, strādā nepiemērotu darbu vai arī ir bezdarbnieki.

Trimdā biedrības darbs, galvenokārt, izpaudās ordeņa kavalieŗu apzināšanā un palīdzības sniegšanā tiem, kuŗi kā darba invalidi atradās dzimtenē un ārzemēs. Ārpus Latvijas biedrība bija apzinājusi vairāk kā 230 LKOK. Starp dzīvajiem palikuŗi tikai vairs 3 LKOK - Alberts Ameriks Latvijā, kā arī Arvids Lauris un Herberts Saulītis ASV.

Biedrība ir rūpējusies par viŗsauslē aizgājuŗo ordeņa kavalieŗu apzināšanu un trimdas brāŗu kapos Ņujorkās ŗtatā, Katskiŗu kalnos novietojusi LKOK piemiņas plāksni. Uz tās ir attēls, kur Lāčplēŗis cinaŗ ar lāci, ar uzrakstu apakŗā: *"Labo ciŗu es esmu izcinŗjis, skrēŗjenu esmu pabeidzis, ticŗbu esmu uzturēŗjis"*.

No 1952. līdz 1978. gadam biedrība trimdā izdeva ŗurnālu "Lāčplēŗis" un no 1978. līdz 1995. gadam biŗetenu. Biedrības dibinātaŗjs, tās pirmais un arī pēdējaŗs priekŗnieks ir biŗis LKOK vŗtn. Arvids Lauris.

Es sirsnŗgi pateicos visiem tiem tautieŗiem, tautietēŗm, draudzēŗm un organizācijāŗm, kas biedrību tās pastāvēŗšanas laikā ir materiāli atbalstŗjuŗas. Mēŗ labo ciŗu esam izcinŗjuŗi un biedrība vairs nepastāŗ.

1997. gada 11. novembrŗ

LKOK A. Lauris



cŗbu par labvēlŗbu un seviŗŗu uzmanŗbu Baltŗjas valŗtŗm. Uz protesta vēŗstulēŗm atbildēŗjuŗi prezidenti, valŗstsvŗri, politiŗi un cittautu sabiedrŗski darbinieki, tie parādiŗjuŗies radio raidŗjumos un baltŗeŗŗu protesta sanāksmēŗs. Latvieŗi bija atraduŗi kopēŗu valodu, kas bija laba garantŗja kopēŗjam darbam.

Radāŗs arī ierosināŗjums prasŗt Apvienotāŗm Nācijāŗm, lai Padomju Savienŗba izvāc savus spēkus no Baltŗjas valŗtŗm un atļauj ŗim tautāŗm netraucēŗti izraudŗt demokrātisku valdŗbu, prasŗt, lai Padomju Savienŗba atlaiŗ bez vainas ieslodzŗtos un pārved māŗjas visus deportēŗtos. Bija arī vēlēŗšanās vienoties ar demokrātŗskāŗm valŗtŗm, ka tautu iznŗcināŗšanā vainŗgos tiesāŗs internacionāŗlā tribunāŗlā, kā starptautŗskus noziedzniekus un sagaidŗja, ka paziŗos Baltŗjas tautāŗm, ka atbalŗstŗs centŗenus pēc brŗvŗbas. LNF 1950. g. darba pārskatā atzŗmēŗts, ka pasaules uzskati 5 gadu laikā radikāŗli mainŗjuŗies.

Ir sagatavoti aizvesto sarakŗsti - These Names Accuse. Latvieŗŗu tautas iznŗcināŗŗanas dokumenti runā par padomju varas tautas dzŗvē spēka un gara bendēŗŗanas procesu 1940.-41. gadā ar daŗāda veida deportācijŗu turpināŗjumiem. Aizvesto sarakŗsts jaunizdevumā papildŗnāŗts ar PBLA savāktiem 3000 mocekŗŗu vārdiem. Sūtnŗs Feldmanis 1951. g. aizvesto sarakŗstu pasnŗdēŗja ASV prezidentam H. Trumēnam. Tas bija notikums ASV politŗskāŗs aprŗndāŗs un laikrakstos par to bija uztraucoŗi rakŗsti. Staŗŗins publicēŗto nosauca par melŗiem un publicēŗtāŗjus par tautas nodevēŗjiem.

Latvieŗŗu nacionāŗlais Fonds daŗādaŗs valodā izdevŗs ap 200 publikācijās. Iznācis arī papildŗnāŗjums aizvesto sarakŗtam, publicēŗtas skrejlapas, izdotas propagandas pastkartes, markas un skaŗŗu plates. Kopā ar ŗgaupŗiem informācijās biŗetēni publicēŗti vairākas valodāŗs. Daŗāda veida informācija izlatŗta Eiropā, Amerikā, Āzijā, organizēŗtas baltŗeŗŗu protesta akcijas, izveidots plaŗŗs archŗvs un sakopōti daudzi Latvŗjas foto attēli. Vŗss vākums nodots Mŗsiŗŗa bŗb-

liotēkai, kur atrodas ap simts biezas mapes ar avižu izgriezumiem un citiem materiāliem. Upsalā nodibināta latviešu grāmatu krātuve. Fonds atbalstījis latviešu pārstāvju piedalīšanos starptautiskās konferencēs. Fonds kļuvis par globālu organizāciju, bet līdzekļus sagādā ar tautiešu ziedojumiem. Padomē darbojas 16 locekļi.

Izdoti vairāki kapitāldarbi svešvalodās, kur manuskriptus vajadzēja pārtulkot. Fonds iesaistījās debatēs un publikācijās par Zviedrijā nonākušo latviešu un igauņu leģionāru izdošanu Padomju Savienībai. Zviedri sākumā skatījās nelabvēlīgi, vēlāk izprata latviešu stāvokli un aizstāvēja latviešus. Pārstāvjiem un atbalstītājiem publicē informācijas izdevumu, kur ir ziņas par padarīto un nākotnes iecerēm. Uzturēti sakari ar Latviju bez okupācijas ziņas. Upsalas universitātē nodibināta latviešu grāmatu krātuve, kur pamatā Pinebergas universitātes arhīvs.

Fonds dibināts kā Zviedrijas latviešu organizācija, kas vēlāk kļuva globāla. Tagad tam pārstāvji ir daudzās valstīs, kas fondam vāc līdzekļus palīdzībai Latvijā. Pašreiz fonds aicina ziedot Brīvības ceļam, lai latviešu tauta jaunajā gadu simtenī varētu ieiet pilnīgi brīva. Latviešu brīvības atslēga atrodas pie latviešu tautas.

Latviešu zinātņu akadēmija ievēlējusi Andreju Eglīti par goda locekli. □

V. Irbe

**Latvijas Evangēliski Luteriskās Baznīcas
Konsistorijas un Latvijas Evangēliski Luteriskās
Sieviešu Apvienības rīkotās 22.-23. septembrā
starptautiskās ekumēniskās konferences**

"Kristīgā baznīca par ģimeni un laulību"

REZOLŪCIJA

Ģimene ir cieši saistīta ar norisēm valstī un visas sabiedrības dzīvē, un tāpat kā Latvijas sabiedrība kopumā, pašlaik atrodas dziļas krīzes situācijā. Valsts ir Dieva iedibināta un Baznīcas atzīta institūcija, kuŗas uzdevums ir nodrošināt sabiedrības normālu eksistenci, pilnvērtīgu tautas ataudzi un saglabāt nācijas etnisko identitāti. Šos procesus veic sabiedrības pamatu pamats - ģimene. Ikvienā ģimenē atbalsojas norises sabiedrībā, kā arī valsts likumdevēju un likumu realizētāju attieksmē pret ģimeni kā vērtību. Pašreiz Latvijā ģimenes autoritāte un laulības nozīmīgums tiek degradēti. Nevar nepāmanīt, ka Latvijai pāri veļas valsts institūciju nekontrolēta pornogrāfijas, vardarbības, seksuālās visatļautības, prostitūcijas, homoseksualisma un citu perversiju propaganda. Latvijā nekontrolēti ienāk un darbojas arī tādas garīgās aprūpes organizācijas, kuŗu rīcība apdraud garīgo drošību. Latvijā ir pat organizācijas ar atklāti sātānisku raksturu. Šo faktu ignorānce un valdības politikas trūkums ģimenes jautājumos jau tagad ir radījis bistamas sekas - palielinās laulību šķiršanu un abortu skaits, samazinās dzimstība, kā arī izplatās anormālas un bezlaulības kopdzīves formas.

Valsts institūcijas nedrīkst vienaldzīgi noraudzīties uz notiekošo, jo minēto procesu rezultātā mūsu valstī padziļinās demogrāfiskā krīze un latviešu tautas garīgā un fiziskā izdzīvošana ir apdraudēta jau tuvākajā nākotnē.

Baznīcai ir Dieva dots uzdevums rūpēties par laulības institūta un ģimenes dzīves garīgās puses nostiprināšanu, par tās sociāli ekonomiskajiem un juridiskajiem priekšnosacījumiem atbildību ir jāuzņemas valstij. Likumdevējiem un valdībai ir jāgādā, lai jaunajā paaudzē veidotos apzinīga attieksme pret laulību un ģimeni. Investējot valsts budžeta līdzekļus ģimenes attīstīšanai, izglītošanai, nostiprināšanai un aizsardzībai, sabiedrība palīdz pati sev un nodrošina savu turpmāko pastāvēšanu neatkarīgā valstī.

Izvērtējot minētās problēmas, konferences dalībnieki vienojās:

1. Mēs esam par ģimeni kā Dieva iestādītu un Baznīcas apstiprinātu pirmo un vissvarīgāko sociālo kopību, kuŗas pamats ir garīgi un juridiski pareizi noslēgta laulība - vīrieša un sievietes monogāma savienība mūža garumā: "Ko Dievs ir savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt!" (Mt. 19:6). Baznīcas un valsts kopīgs uzdevums ir nodrošināt, lai ģimene funkcionētu pēc Dieva iestādītas kārtības.

2. Mēs atzīstam šo tradicionālo ģimenes veidu par vienu no Latvijas Republikas nacionālajām sociāli ētiskajām vērtībām un iestājamies par tāda sabiedrības psiholoģiskā un garīgā klimata radīšanu, kas to veicina. Baznīcai jāvelta vairāk uzmanības tādu garīgo pasākumu organizēšanai, kas stiprina un atbalsta ģimeni, palīdzot tai izdzīvot un uzplaukt mūsdienu sarežģītajos sociāli ekonomiskajos un psiholoģiskajos apstākļos.

3. Mēs esam par tādu valsts sociālo, ekonomisko un kultūras politiku, kas vērsta uz to, lai laulātie ļaudis vēlētos bērnus un lai vecākiem būtu iespēja viņus pilnvērtīgi audzināt un izglītēt. To panāktu tālredzīga nodokļu politika un taisnīga grūtnieču, bērnu un ģimeņu sociālā un medicīniskā aprūpe. Valstij ir jāizstrādā un finansiāli jānodrošina Bērnu dzīvības un tiesību aizsargāšanas valsts programmas īstenošanu, kas aizsargātu bērnu jau no viņa ieņemšanas brīža. Valsts un Baznīcas kopīgs uzdevums ir labvēlīgi ietekmēt sabiedrisko domu, lai ikviens saprastu, ka cilvēks iegūst pilnvērtīgu identitāti un iemācās apzināties sevi kā ģimenes, draudzes un tautas locekli tikai ģimenē dzīvojot. Tā kā šobrīd daudz bērnu aug nepilnās ģimenēs vai vispār bez vecākiem, Baznīcai un valdībai jādarā viss iespējamais, lai palīdzētu pilnvērtīgi audzināt bērnus arī šādos apstākļos un lai nepieciešamības gadījumā bērns iegūtu audžu ģimeni.

Mēs apzināties, ka jaunās paaudzes progresējošajā deģenerācijā ir vainojamas arī neatrisinātās materiālās problēmas. Mēs atbalstām valsts darbību noziedzības un citu likumpārkāpumu apkaŗošanā un aicinām kompetentās valsts institūcijas cīnīties, lai novērstu likumu pārkāpumus bērnu un pusaudžu vidū.

Valstij ir jāveic pilnvērtīga bērnu un jauniešu dzimumu, tikumiskā, ētiskā un reliģiskā audzināšana un izglītošana, palielinot ģimeņu un skolu atbildību par Latvijas jauno paaudzi. Mēs atbalstām kristīgās mācības nodrošināšanu skolās, kā arī iespēju to mācīt kopā vai sasakaŗā ar veselības mācību.

4. Mēs esam pret ģimeni graujošiem faktoriem - alkoholismu, smēķēšanu, pornogrāfiju, prostitūciju, seksuālām pataloģijām, azarta spēlēm un kroplīgām kopdzīves formām, kā arī pret to propagandu un popularizēšanu masu saziņas līdzekļos un reklāmās, jo tas negatīvi ietekmē jaunās paaudzes garīgo un fizisko attīstību un veicina vispārēju sabiedrības pagrimumu. Valstij tas ir jāierobežo un jāaizsagā iedzīvotāji, īpaši bērni un jaunieši, pret šāda veida psiholoģisko un garīgo agresiju. Valstij ir jāizstrādā un jāīsteno garīgās drošības aizsardzības likumi, ietverot tajos likumu par masu saziņas līdzekļu civiltiesisko atbildību.

5. Lai pilnībā īstenotu Latvijas sabiedrības atveseļošanas pasākumus, mēs aicinām noslēgt valsts un Baznīcas Līgumu, kuŗā ir jāietver sadaļa par savstarpējās sadarbības formām, kas veicinātu ģimenes labvēlīgu attīstību un uzplaukumu. Mēs iesakām valsts institūcijām pētīt un pārņemt citu valstu, piemēram, Lietuvas un Igaunijas pieredzi maznodrošināto ģimeņu aizsardzībā.

Konferences dalībnieki atbalsta Baznīcai ziedoto līdzekļu atbrīvošanu no nodokļiem un Baznīcai uzlikto nodokļu samazināšanu. Tas ļautu Baznīcai daudz sekmīgāk

nodarboties ar garīgo un sociālo aprūpi, īpaši veikt žēlsirdības darbu ar dzīves pabērniem - bāreņiem, veciem, slimiem, vientuļiem cilvēkiem. Šāda valsts politika Baznīcai dotu arī iespēju izstrādāt un īstenot programmas, kas cilvēkus sagatavo laulībām, ģimenes dzīvei un vecāku pienākumiem.

Mēs aicinām Valsti un Baznīcu apvienot spēkus neatkarīgas Latvijas nākotnes vārdā! □

Augusts Milts

ĢIMENE KĀ ĒTISKA VIENĪBA

Man nāk domas par to, ka mēs runājam par grūtiem materiālajiem apstākļiem, pamatoti runājam, bet būtu interesanti analizēt arī tos cilvēkus, kuriem ir labi materiālie apstākļi. Un kā tad ir ar ģimeni un ir ar bērniem? Kā man zināms, 20-tos, 30-tos gados pamatos ģimenes pieaugums nāca ne no bagātājiem, bet nāca no trūcīgāko puses. Un tas bija tautas uzturēšanas spēks. Un vai te neveidojas arī tādas attiecības, ka bagātība un bagātības pieaugums arī rada zināmā mērā mantu verdzību - mums dārga kļūst manta, lieta, nevis cilvēks. Un tas arī rada zināmas briesmas. Un varētu teikt, ka arī pastāv tāds brīdinājums pasaulē - cilvēce visu savu laiku visumā ir izdzīvojusi, nepārtraukti pārvarot badu un trūkumu. Un tomēr ir izdzīvojusi. Bet vai cilvēce izdzīvos, pārvarot otras briesmas - tas ir, kad iestājas pārticība un iestājas mantu kults. Tas rada varbūt ne mazākas briesmas. Ir jādama, ka ekonomiskā, materiālā labklājība pati par sevi vēl nav atrisinājums.

Apsveicamas ir kristīgās baznīcas rūpes par ģimeni. Ir jautājums par to, ko katra sabiedrība, kuŗa patiesi rūpējas par savas tautas nākotni, arī savas valsts nākotni, sāk pievērst uzmanību starta momentam, sākuma momentam cilvēka dzīvē, cilvēka attīstībā. Un, ja šis sākuma moments nav pareizi ievirzīts, tad tādā gadījumā var teikt, ka tā ir vislielākā izšķērdība valsts mērogā - nepievērst uzmanību sākuma momentam. Nu, kaut vai piemēram - ir izteiktas domas par to, ka pāraudzināšana prasa vismaz desmit reizes lielāku laika ieguldījumu, lielākas pūles nekā audzināšana. Un pie tam, ar diezgan šaubīgām izredzēm par to, kā izdosies. Tātad, ja pareizs nav sākuma ievadījums, tad viss pārējais ir tikai nepārtraukti kaut ko labot un kaut ko mainīt. Tātad ir jautājums par paša starta sagatavošanu. Tāpēc sabiedrības, kas sāk domāt par nākotni, par tālo perspektīvu - jo paši bērni ir tā tālākā mūsu nākotne, mūsu perspektīva, kā tos veidot pareizi. Un tāpēc vīstāntīgākajiem audzinātājiem, talantīgākajiem spēkiem ir jābūt virzītiem uz šo sākuma punktu. Ja šis sākuma punkts nebūs pareizi ievirzīts, tad, tiešām, varētu teikt tā, citi varētu justies samērā laimīgi - tad es varu droši galvot, ka juristiem būs nodrošināts darbs - nepārtrauktas tiesas prāvas; cietuma uzraugiem būs nodrošināts darbs. Un aizvien vairāk vajadzēs arī attiecīgi policistus. Un varēs arī pamatot šo nepieciešamību, ka tas tiešām ir vajadzīgs. Uzraudzības orgāniem vajadzēs aizvien vairāk, ja nebūs pareiza šis sākuma ievirze.

Un te jau minēja arī par to, ka par normu kļūst anormālais. Anorma kļūst par sava veida normu. Un te ir tāda interesanta parādība, ka notiek sava veida sātaniska spēle. Un es gribētu uzsvērt, pasvītrot šo vārdu - spēle. Aizrautīga spēle. Sātaniskā lozungs, varētu teikt, ir tāds - "Tev ir brīvība. Tev ir brīvība bojā iet." Un šo bojā ejas ceļu tev padara diezgan pievilcīgu, aizraujošu, hedonisku, baudpilnu. Nepārtraukti rāda dažādus interesantus, aizraujošus mirkļus. Un kas tur tikai notiek! Un tevi visu laiku it kā mazliet palustina, iepriecina. Un tu nejutī, ka esi ierauts attiecīgā manipulācijas virpulī. Un istā esamība... Kāda ir

istā esamība? Istā esamība ir tāda, kur mani nevar pārvērst par objektu, kur es pats esmu subjekts, noticejs.

Teologs, arī liels ētikas skolotājs, slavens ārsts un reizē mūziķis, Alberts Šveicers savā darbā "Kultūra. Ētika", arī citos darbos, pasvītrot sava veida kultūras attīstības, ētikas, morāles attīstības progresa nosacījumus. Un kā šis progresa nosacījumu kritēriju viņš redz - pietāti pret dzīvību. Pietāte pret dzīvību. Bijība pret dzīvību. Un reizē šī personības spēja pašam būt noticejam, pašam veidot savu dzīvi. Degradācija notiek, kad mēs pārvēršamies par manipulācijas objektiem. Kad ar mums var televīzija, masu komunikācijas līdzekļi, pārējie visdažādākie piedāvājumi, idejas var mūs pat aizraut un mēs aizrautīgi ejam bojā. Un tā anormu pārvērš par normu. Pornogrāfija? Nu, kas tur slikts. Nekas nav. Un pieprasa arī homoseksuālismu. Viņi pieprasa savas tiesības. Pieprasa līdztiesību. Jaunais pieprasa līdztiesību. Un es atceros, tas bija krietni sen, vēl padomju laikos, es uzrakstīju, ka nav mūsu republikā neviena cilvēka, kas varētu nodarboties tikai ar ētiku. Tad es saņēmu viena garīdznieka vēstuli, kuŗš man rakstīja - nē, nav taisnība. Visi mēs, garīdznieki, nodarbojamies ar ētiku. Visi mēs nodarbojamies ar ētiku. Un pie tam citēja Šekspīra vārdus, kur bija teikts - "lūdz labais ļauno, zemu liekdamies - ak, ļaujiet man darīt labu." Ak, ļaujiet man darīt labu. Laba darišana jau kļūst... tiek pārvērsta par satīrisku, komisku parādību. Ai, labiņais, - sāk izsmiet jau. Un var būt arī tā, ka labajam jābūt dažkārt kā Don Kochotam, kuŗam jācinās ar vēdzirnāvām.

Ja runājam par vērtībām, tad ir skaidrs, ka, lai visas vērtības vispār varētu pastāvēt, pirmsākums ir dzīvības vērtība. Pāvesta Jāņa Pāvila II enciklika "Dzīvības evaņģēlijs". Ja mums nav šī pietāte pret dzīvību, dzīvības aizstāvēšana zūd. Un pie tam ne tikai dzīvība - dzīvība ir arī vitalitātes jautājums, dzīvīgums.

Tas parādās arī kā dzīvības turpināšanās. Ģimene ir tā vieta, kur dzimst bērni, kur notiek attīstība. Interesanta ir pati jēdziena izcelšanās - lietuviešu valodā "ģimene" faktiski nozīmē "dzimta", un cilmes vārds ir "dzimt". Vieta, kur dzimst. Vieta, kur top. Vieta, kur tiek radīts kaut kas. Un Jurim Alunānam pat bija ierosinājums latviskot ģimenes nosaukumu, ierosināja - "dzimene". Arī šo dzimšanas ideju ieviest. Reāli vārds neiegājās tautā. Bet reāli tā ir vieta, kur tālākā attīstība notiek, kur dzimst bērni.

Pētījumi rāda pat tādu parādību - sabiedrībā, kuŗā aizvien mazāk ir bērnu, kuŗā mirušo skaits jau līdzsvarojas ar piedzimušo skaitu, vai pat mirušo skaits sāk to pārsniegt - tā ir sava veida nekrofilijas izpausme. Biofilija ir dzīves mīlestība. Nekrofilija - liķa, miroņa, nāves mīlestība. Bet plašākā nozīmē - mīlestība uz nedzīvo priekšmetu, lietu kļūst lielāka, izteiktāka, nekā uz dzīvo cilvēku. Nav vajadzīgs vairs dzīvais cilvēks pat seksuālo jautājumu risināšanā - var nopirkt attiecīgas gumijas lietņas... un visu darīt. Nav vajadzīgs rotaļu biedrs bērnam, ja man ir smadzeņa (kompjūtera) spēles. Tātad - visu var aizstāt tas nedzīvais. Un Ēriks Fromms, piemēram, uzskata, ka nekrofilija var nākošā gadsimtā būt arī kā cilvēces bojāejas nosacījums, ja tā spēcīgāk turpinās attīstīties, ja mums nebūs šī dzīvības mīlestība, pielūgsmē.

Un vēroja, tādu parādību, ka, ja cilvēki atrodas nepārtraukti bērnu vidū, viņiem psihe, visa morāle veidojas citādi nekā, ja to bērnu ir maz. Pat tāda, piemēram, lieta, kur ļoti labi nodrošināti, vecumdienās nodrošināti cilvēki, bet viņi ir atrauti no mazbērniem, viņiem ir pastiprināta pašnāvībā iešana, neskatoties uz ļoti labiem materiāliem apstākļiem. Un, piemēram, izvietojot pansionātus, vecu cilvēku pansionātus blakus bērnu dārziem, atjaunojas kaut kāds dzīvot prieks un ir citāda enerģija. Tā kā te ir daudz, daudz jautājumu, kā sociāli pareizi atrisināt dau-

dzās problēmas. Un, man liekas, dabiskais risinājums te, vai ne, ir, ka vecietēvi, vecāsmātes ir ar mazbērniem saistīti. Un ne tikai no audzināšanas - atgūt tā sava veida labāku un optimistiskāku noskaņojumu vecumdienās, un arī bērniem no estētiskā viedokļa - viņi redz šo grumbuļaino seju, un tā ir miļa! Un tad nav tikai arī tas... tādu skaistumu, skaistumu pielūgt, kur patiesi, kur precību sludinājumos un citur ir ievietots, ka tai jābūt ļoti slaidai un smuku seju, un labu izskatu, un tā tālāk - tikai tad precēsies - ka tāda, tāda veida... Tātad arī te ir daudz... daudz citu problēmu.

Un ģimenē, varētu teikt, ir visu vērtību saplūdums. Visas vērtības te sāk veidoties. Ir idejas. Kolbergam un citiem ir tādas idejas par attīstības posmu. Ka pirmskolas vecumā pamatos vadās pēc saviem instinktiem, vadās pēc savām izjūtām, un tad skolā apmāca viņiem konvencionālo pieeju, tiesisko un likumus, un tā tālāk, tad vidusskolas pēdējās klasēs un augstskolās sāk apmācīt to postkonvencionālo, virskonvencionālo līmeni par augstākām vērtībām. Šīs augstākās vērtības kļūst istā jēga, ja tās ir no mazām dienām ieaudzinātas bērnam. Un, piemēram, Sony firmas prezidents Ibuka raksta par to, ka 3 gadu veciem bērniem var jau pateikt, kas viņiem ir sarežģīti un kas nav sarežģīti. Viņiem nekas nav sarežģīti, kas ir interesanti. Viņiem ir sarežģīti tas, kas nav interesants. Viņiem nav sarežģīti, kā pieaugušam, apgūt kādu citu valodu. Pieaugušam tas ir sarežģīti. Viņiem nav sarežģīti apgūt klasisko mākslu, apgūt klasisko mūziku, bet sarežģīti tas vēlāk būs. Un ko viņš ir apguvis sākotnēji, sākumā, tas vēlāk viņam būs tikams. Ja sākotnēji nebūs apgūts, tas nāksies jau grūti apgūt.

Un tad tā, ka tas pirmais... pirmais ievirzījums, jau runājam par augstākām pamatvērtībām. Tās ir vispirms tādas jau no Platona laikiem, no senatnes nāk šī labestības vērtība, labā vērtība, patiesības vērtība un skaistā vērtība. Un jautājums, kā šī skaistā vērtība tiek izmantota. Mūsdienās ir satraukums, ka notiek, t. s., jaunā estetizācija. Ļaunais tiek padarīts ētiski pievilcīgs, estētiski skaists. Un dažkārt filmās mēs sekojam līdz gangsteriem, noziedzniekam un domājam, ka tik policists viņu nenoķertu, un te izjūt... un viņš ir izskatīgs, un brašs, un varonīgs, un tā tālāk. Tā arī ir jautājums - kam mēs sekojam līdz, kam mūsu jūtas tiek atdotas, un kam... kādā virzienā mēs tiekam aizvirzīti un pat nemanot.

Un tālāk - svētuma vērtība. Svētuma vērtība ir cieši saistīta ar ģimeni. Reizē ģimene ir saistīta ar māju. Mums bija konference arī par mājas ideju, un reizē šī māja sauga ar ģimenes ideju arī. Māja, ģimene un dzimtene - šīs 3 lietas ir cieši savstarpēji saistītas, un šī lielā saistība ir jājūt - šī svētuma izjūta. Un, izrādās, ka mājās ir pavarda svētums, šūpulis - svēta vieta. Un te ir zināmā veidā šis svētums. Māte - tas ir sava veida svētums arī. Un arī tēvs. Un tā jautājums, kā ģimenē tiek izspēlētas šīs sociālās lomas, tā ir sagatavošana sociālajai dzīvei, bet tad jau ir tā pilna ģimene, ja ir, var izspēlēt šīs sociālās lomas attiecības pret...

Varētu teikt, morālei ir 3 tādi lieli pārbaudes akmeņi, kurus mēs pamatos varam pārbaudīt. Tas ir - attiecības pret bērniem, kādas ir pieaugušo attiecības pret bērniem. Otrs ir - attiecības pret pretējiem dzimumiem. Un trešais ir attiecības pret veciem, slimiem, vārgiem cilvēkiem, pret dzīves pabērniem. Zināmā mērā te arī šīs lomas tiek izspēlētas. Es pats atceros, ka māte mani sūtīja, piemēram, uz pagasta nabagnamu aiznest kaut ko - bērnam, nevis pati nesa. Lūk, lai palīdzētu, lai redzētu to citu dzīvi un ka tev jāpalīdz, ka ir nelaimīgi cilvēki, radināja. Un Rozentāla gleznā "Pie baznīcas", kur dod meitenītei, lai iemet tur

tam ubagam, ne pati, bet lai meitenīti pieradinātu palīdzēt cilvēkiem.

Mums bieži vien tā pietrūkst. Pietrūkst tēva izjūtas attiecības. Dažkārt arī pat mātes, vai ir arī - mātes vēsums. Te ir jautājums, par ko runā, satraucoši runā par cilvēku attiecību aukstumu. Kad sāk, šīs siltās attiecības mazinās. Un izrādās, ja nav siltas, nav siltas attiecības ģimenē. Sevišķi tas ir pirmajos dzīvības gados, bērns tad kā sūklis uztver visu to, kas nāk silti, kas nāk patikami. Atraida visu, kas nāk vēsi, kas nav patikami. Un rezultātā, ja nav siltas attiecības, ja bērns nav gaidīts, ja bērns nav miļš, tad ārkārtīgi tiek bremsēta garīgā attīstība. Ja bērnam no mazām dienām māca labestību, jābūt arī labestības paraugam. Ja tā nav, ja ģimenē redz ķildas, arī visu pārējo, tad ir grūti, zūd brāļa, māsu-brāļu attiecības. Ja ir tikai viens bērns, tam zūd daudz sociālo attiecību. Tām zūdot, izrādās, ka bērnam ir zināmā mērā problēmas kontaktēties sabiedrībā, jo viņš nav šo kontaktēšanās mākslu apguvis jau no mazām dienām ģimenē. Tas ietekmē visu turpmāko gaitu.

Mēs te arī, Zinātņu Akadēmijas Filozofijas socioloģijas sektorā nodarbojamies ar dzīves stāstu pētniecību. Kā tie atspoguļojas jauniešos. Ja ģimenes vērtība ir maza, vai tai to pat nav, mazinās bērnu vērtība. Ļoti izteikti. Piemēram, 25 gadus jauneklis. Ja viņam jautā par ģimenes plānošanu, tas atbild - *man šie jautājumi par ģimenes plānošanu dziļi riebjas. Ģimene ir atbildība. Man patīk brīvas attiecības. Un galvenais ir uzturēt sevi.*

Nu dzīves stāsts par labu bērniņu - *Man bija pilna māja ar rotaļlietām, pilnas kabatas ar konfektiem, burvīgs rozā naktspodīņš zem gultas, bija mamma, tētis, vecmāmiņa, tik nebija cieņas un nebija mīlestības.* Viss bija. Un psihologi vēro, ka tiem bērniem, kuriem nav mājās tēvs, varbūt māte, kur nav siltuma, ja viņiem prasa uzzīmēt savu māju, savu istabu, savu ģimeni, tie zīmē lietas, bet ne cilvēkus. Kas tad paliek mūsu sirdī, mūsu izjūtās un kas mūs veido?

Arī citas parādības. Mēs sūdzamies par bezdarbu. Ļoti daudz vietās bezdarbs ir nosacīts, ļoti nosacīts. Pārsteidzoši, aizvien vairāk gadās tādas sievietes, kas saka - *vīrs mājās nedara neko, itin nekā, pats aizgāja no darba, un arī darbu nemeklē. Un pat tad, kad darbs ir sameklēts, saka - es jau neiešu vergot!* Nupat Francijas-Latvijas biedrības sanāksmē kāda francūziete stāstīja, ka Francijas jauniešiem neesot nekādu ideālu, kaut gan tā esot turīga zeme. Kā viņi meklējot darbu, kā viņi gatavojoties šim darbam, cik tas esot grūti un kādas problēmas radot. Virieši sēdot, dzeļot alu, bet uz jautājumu - kāpēc darba dienā jūs neko nedariet, nestrādājat? - atbildot: *mēs esam bezdarbnieki, kaut gan turpat sēta sagāzusies, viss nolaists.* Pirms 2500 gadiem senajā Ķīnā teica: sakārto sevi, sakārto ģimeni, tad tu varēsi sakārtot valsti! Jautājums: kā valsts ideju saprata Konfūcijs, citi - kā lielu ģimeni? Un kā tādas ģimeniskas attiecības mums, kur katrs valstsvīrs rūpējas kā par saviem bērniem par visiem valsts pilsoņiem.

Cilvēks katrs ir sava veida mikrokosmos. Ģimene ir pirmais tāds solis, pirmā tāda sociālā apvienība, kur mēs mācāmies, kā kontaktēties ar cilvēkiem, kā iet un kā to dzīvi saprast un izjust. Ja to neveido pareizi, grūti iedomāties, ka veidosies labi kontakti. Ir aprēķini, kas lēš, ka, apmēram, visas skolas ietekme uz personību, uz attīstību, uz audzināšanu ir tikai 10-12%, bet ģimenes ietekme - 20%. Mums jāsaprot arī jaunie, modernie apstākļi, kad ģimenē jau grūti vairs runāt tikai par tēva un mātes ietekmi, jo bērns ir televīzijas priekšā. Un te ir lielā atbildība, ka jā-rēķinās ar to, ka to skatās bērni. Bieži tie ir bez tēva un mātes. Amerikā pastāv, t. s. *atslēgas bērni* - parādība, kad bērns, kad tas dodas uz skolu, ir viens. Abi vecāki nav

nebija visa klēts bagātība! Gar kreiso malu telpai rindojaš mucas, spaiņi, dažāda lieluma ķociši un pundeles. Vienā mucā zem stingra vāka ar akmeni virsū glabājās sasālīta gaļa, citā - skābi kāposti. Mucās bija arī skābēti gurķi, spaiņos sāļtas un stingri nolodzītas sēnes. Līdzās tām lielos māla podos ēdājus gaidīja brūkleņu ievārijumi un ar sveci aizpilinātās pudelēs - savāritas mellenes. Turpat bija pelēko zirņu maisi, dzērveņu spaiņi, cūku pupas linu kultiēs, olas lielos un jaunajos grozos. No pienotavas pārvestās siera stangas gulēja līdzās pašu sietam sieram, un kastē uz grīdas sarindoti atradās rūpīgi iesaiņoti sviesta kilogrami, kas bija saņemti no pienotavas par nodoto pienu. Brūnos māla podos bija sakausēti tauki, pie klēts griestiem karājās žāvēta gaļa; no plaukta bļodiņās bija paņemami sačurkstinātie skraudži, jeb kā "Mārās" teica - gremži, ar kurjiem tik garšīgi gatavotās līdzī nemamās maizes mežā braucējiem.

Ar visu šo minēto un vēl daudz ko citu klēts bija pārtības simbols, tā bija apliecinājums prasmei saimniekot, prasmei strādāt. Pilnā klēts ļāva mierīgi gaidīt ziemas salu un puteņus. Celiņš uz to no mājas ziemā vienmēr bija atrakts, bet vasarā - tīri noslaucīts. Bagātība, ko tā glabāja, mājas iedzīvotājiem deva pašapziņu par darbu un pūlēm, kas nav bijušas veltīgas. No mazotnes klēts mums mācīja - tu varēsi no manis paņemt tikai tik daudz, cik sviedriem vaigā strādādams, būsi mani ielicis. To apzinoties, no saules līdz saulei kustējās visi - viri sēja, plāva, ara, ecēja, sievas grāba sienu, ravēja, rušināja, bērni ogoja, sēņoja, lobēja zirņus un pupas. Klēts, majestātiski stāvēdama plašajā zālienā starp riju un māju, diktēja savus maizes likumus, ap to bija īpašs starojums. Kad kūpēdami ziedēja rudzi, vectēvs plaši atvēra klēts durvis, novēlēdams, lai svētība nāk līdz ar jauno ražu. Un šis svētības pietika katram, kuŗš isāku vai ilgāku laiku uzturējās "Mārās". Klēts pabaroja visus, un mēs to cienījām.

Pēc daudziem gadu desmitiem, kad "Māru" vairs nav un klēts pārvietojusies uz pastāvēt spējīgo kaimiņmāju "Tūžos", mani tā dzīvo kā liela darba un tā sasniegumu simbols. Klēts sajūta pavada visu mūžu, krājot zināšanas, pieredzi, izmantojot tās un tālāk dodot. Reizēm ir īpaši kultūras un sabiedriskās dzīves notikumi, kad tu pēkšņi pilnīgi skaidri sajūti savas bērības klēts smaržu. Tā bija arī šovasar. Vēl labība nebija plaujama, vēl lauki tikai zeltotās, kad Ogres pusē Lauberē es stāvēju pie pilniem apcirkņiem - tā bija garīgā maize, grāmatas, vesela bibliotēka, ko 5 gadu laikā uz savu dzimto Lauberi vedis un sūtījis Vilis Miķelsons no Kalamazū - Latviešu Preses biedrības (ar nodaļām ASV, Kanadā, Austrālijā, Anglijā un Vācijā) priekšsēdis, to glabāšanu uzticot brīnišķīgai kultūras darbiniecei Dacei Jansonei, Jelgavas mūzikas vidusskolas absolventei. Vai arī Vili Miķelsonu visu mūžu nepavada dzimto "Boķu" māju klēts sajūta - pilna darba, pašreizējās un devīguma? Vai gan citādi tālu no dzimtenes - Amerikas latviešu iekoptajā Ģarezerā - Viļa Miķelsona 25 gadu garumā veidotā plašā bibliotēka iegūtu šo skaisto nosaukumu - Grāmatu klēts? Vai arī tās jaunākā māsa - Grāmatu klēts Lauberē neapstiprina patiesību par to, ka latvietis nedzīvo tikai no maizes vien?

Ir sienāžu piedziedāta septembra nakts. Zem spožajām rudens zvaigznēm debesis Latvija visumā peld kā liela klēts. Nakts tumsa ir aplājusī tik dīvaini šovasar dedzināto salmu melnās svitras gan Kurzemes pakalnās, gan Zemgales līdzenumā. Tā ļauj neredzēt ugunsgrēkos kūpošos Inčukalna un Bauskas mežus, ļauj aizmirst dienā atskanējušos varas viru stridus un savstarpējos apvainojumus, netirās avižu tenkas un ubagus uz ielām. Septembra nakts ļauj domāt par klētim, kur līdzās maizei ir tines ar rakstainām segām, tautas tērpiem ar sudrabā kaltām ro-

tām. Un es domās redzu, kā atpakaļ uz Dzimtenes klēti no svešuma atgriežas mūsu vecmeistaru mākslas darbi, dažādās mitnes zemēs veidotās latviešu grāmatu krātuves un šo grāmatu rakstītāji, seni mūzikas instrumenti un paši mūziķi, ārsti, aktieŗi un skolotāji, katrs veidojot pienesumu savam apcirkņim un apzinoties, ka paņemt no kopējās bagātības varam tikai tik, cik esam tajos ielikuši. Savas mājas un klētis atcerēdamies, trimdā latvieši zvērēja, ka viņi atgriezīsies Latvijā - dzīvi vai miruši. Šoruden, uz lielā labības ceļa stāvēdami, mēs brīdi goddevīgi sastingstam un noliecam galvas - mājās no svešuma nāk latvietis - rakstnieks Jānis Jaunsudrabiņš. Līdz šim Neretas pusē "Riekstiņu" klēts glabāja viņa fotogrāfijas un grāmatas, mātes audumus un izšuvumus. Droši vien zem spožajām rudens zvaigznēm klēts sarunājās ar viņu, sauca, aicināja... Nu viņš ir atgriezies - kā Dieviņš pār ziedošo rudzu lauku. Atvērsim savas klēts durvis, savas sirds un dvēseles durvis, lai tajā ienāk šis rudens svētība. □

Mārtiņš Štaubers

MĒS ATVĒRĀM SIRDIS

Rudens iekrāsotu koku laikā,
Sen senās Daugavas krastos
Mēs, novadu ļaudis
No Sēlijas, Latgales, Vidzemes
Tikamies aukstas baznīcas sienās,
Salām un valodas vedām
Par garīgu, dzīvu un darbīgu
Dieva draudzi.
Viens otram vērāties acīs
Un roku sniedzām
Tavā, Kungs, Tavā
Mīlestības un žēlastības
Gaismā
Un atvērām sirdis,
Tik tiešām,
Atvērām sirdis.
Jēkabpili, 1997. g. 4. oktobrī

+++++

GRĀMATAS

JUBILEJAS DĀVANA

Gubiņa, Indra. Kā es Tevi milēju. Romāns. Itakā, ASV, :
Mežābele, 1997. g. 186 lpp.

Rakstniecei un dzejniecei Indrai Gubiņai šogad apkrit apaļu mūža gadu jubileja. Šādās reizēs parasts apdāvināt gaviļnieku, taču šoreiz jubilāre pamanījusies ar augšā minēto, nesen klajā laisto romānu pasniegt jauku velti saviem lasītājiem.

Kādā intervijā pirms 10 gadiem autore atzinās, ka savos literārajos tēlos iestrādā arī pašas pārdzīvojumus un piedzīvojumus. Kritiķe Nora Valtere Gubiņu pat izcēlusi kā iejūtīgāko un spilgtāko mūsdienu sievietes pārdzīvojumu un problēmu izpratēju un tēlotāju. Vairāku viņas pēdējo gadu romānu varones ir latviešu sievietes pensijas gados, kas dzīvo Kanadā un risina samezģlojumus savā dzīvē, kādus rada vientulība un nesekmīgi tuvības meklējumi ar pretējo dzimumu. Apskatāmajā romānā lasītāju toties sagaida pārsteigums - tā galvenā persona ir vīrietis, un liela daļa attēloto notikumu parādīti no viņa redzes viedokļa.

Kā tūdaļ noprotams no virsraksta, tas ir mīlestības romāns. Kas ir patiesa mīlestība? Kas mil stiprāk, sieviete vai vīrietis? Dažādi mīlestības, ieskaitot arī laulības pārkāpšanu, jautājumi romānā apspēlēti no vairākām pusēm. Spilgti parādīta arī medaļas otrā puse, un viens no romāna

galvenajiem mērķiem ir atšķetināt Gotliba pretrunīgo jūtu mudžekli, kuŗā cilpu cilpām savijušies mīlestība un naidis. Vai nu Gotlibam izdodas no šīm cilpām atbrīvoties un atrast izlīdzinājumu? Tas jāatklāj katram lasītājam pašam uz savu roku.

Tāpat kā citkārt, autore savu stāstījumu iesāk ar zīmīgu epizodu, modinot lasītāja interesi par turpmāko. Šajā romānā tās ir 67-gadīgā Gotliba pirmās sievas Vairas bērēs, uz kuŗām aizbraukt mudinājusi viņa tagadējā sieva Ieva. Kādreiz mīlētās un nīstās Vairas bērēs ir katalizators, kas Gotlibam atgādina gan brālīša, gan dēliņa nāves, vienlaikus uzvādot arī pārdomas par bijušo un liekot meklēt jaunu nostādni gan pret pagātņi, gan arī turpmāko dzīvošanu. Atskats pagātnē sniedzas līdz Vairas un Gotliba ģimnazistu gaitām bēgļu nometnes skolā Libekā, Vācijā, kam seko izceļošana uz trimdas mītnes zemi Kanadā un turpmākā dzīve - studijas, šķiršanās no Vairas, iepazīšanās ar Ievu un attiecības ar Ievu pēc Vairas nāves. Vairāki posmi šajā vēstījumā skatīti arī no Vairas viedokļa.

Kāds tad ir Gubiņas varbūt pirmoreiz tik reljefi izceltais viriešu kārtas protagonistis Gotlibs? Autore ne šajā, ne citos darbos nekad neko tukši neapgalvo un neuzspieš lasītājam savu pašas vērtējumu. Viņa tikai izmanīgi attēlo, apraksta un atklāj, un katrs lasītājs var pats izdarīt savu secinājumu. Jāatzīstas, ka šai lasītājai Gotlibs šķita diezgan nesimpātiska persona - idzīgs, rūcīgs, viegli aizvainojams, greizsirdīgs, paštaisns un savtīgs. Viņš pabeidz mākslas akadēmiju un kļūst par tikai viduvēju gleznotāju, kas arī tālāk dzīvo uz Vairas rēķina. Vairai no savas ieceres par matemātikas studijām nākas atteikties. Dēliņa traģiskajā nāves gadījumā Gotlibs vaino Vairu, ignorējot patiesos apstākļus un nekādi nepalīdzot Vairai, bērniņa mātei, panest bēdu ārkārtīgo smagumu. Viņš krāpj gan sievu, gan arī Ievu, neatklādams pēdējai, ka ir vēl precējies. Viņš ir gatavs ieslīgt atpakaļ stipri paputējušajā laulības sadzīvē ar Vairu, ne nieka nebēdādams par maldinātās Ievas patiesajām mīlestības jūtām. Var pat rasties aizdomas, ka Gotlibu beidzot saiet kopā ar Ievu iedrošina apstākļi, ka Ieva no krusttēva manto mājiņu un zemi uz laukiem. Kas gan liek par Gotlibu daudz jaunākajai Ievai viņu mīlēt, neko neprasot un visu piedodot? Vai tādai jābūt patiesai mīlestībai? Šai lasītājai drīzāk vedas attaisnot Vairu, ieskaitot pat viņas šokējošo izricību pēc Gotliba padzišanas no abu dzīvokļa, ko Gotlibs viņai nevar piedot. Katrā ziņā, romāns piedāvā bagātīgu vielu pārdomām un debatēm. Starp citu intrīgē arī jautājums, kādēļ autore savu varoni nosaukusi vāciskā kristāmvardā.

Romānā līdzdarbojas samērā plašs personāžs - Vairas un Gotliba ģimnazijas laiku simpātijas, Kanadas paziņas Puriņi, kanadieties Džordžs un irsi Derijs. Zīmīgs epizods risinājas Īrijā, ko Vaira apciemo kopā ar Puriņiem. Kā jau ierasts sagaidīt no autore, viņas latviešu valoda rit gludi un skaidri, un viņai patīk darbību vietumis piebremzēt ar tiksmīgu pakavēšanos pie mazāk nozīmīgiem sīkumiem. Nevar, diemžēl, nepieminēt pārsteidzoši lielo iespiedumkļūdu skaitu. Grāmatas vāka metu veidojusi Maija Hinkle. Datorsalikumu un teksta iekārtojumu veicis Arnis Gubiņš. Pēdējā lapā un uz aizmugures vāka ievietota īsa autore biogrāfija, darbu un literāro apbalvojumu saraksts.

Gubiņas jauno romānu var iegādāties grāmatu galdos vai pasūtīt tieši no apgāda pie Maijas Hinkles, 117 Northiew Road, Ithaca, N.Y. 14850, U. S. A. □

Biruta Sūrmane

Sveicinām visus MLB Ziņotāja lasītājus Latvijas valsts svētkos 1997. gada 18. novembrī!

Redakcija



Kāpēc samīlējies cilvēks ir tik bezgala greizsirdīgs, brižiem dumpīgs? Problēmas, kuŗas rakstniece Indra Gubiņa skatījusi savā redzīgā mikroskopiskā lēcā un risinājusi raitā valodā jaunajā romānā *Kā es Tevi mīlēju*.



Latam 75 gadi... Latvijas bankas prezidents Einārs Repše

Kuņš bija vainīgs, ka šī dzīve nekā nedeva. Padomājat, mīļie latvieši. Un es domāju un dusmojos. Un meklēju vārdus, kā labāki izteikt šo nekā nedevējo dzīvi, kuņš tik ligāni iešūpojies latvietis. Izkustināt viņu no šīs omulīgās ligānības ir nežēlīgi. Tas būtu tas pats, kā pagriezt pulkstens virzienu pretējā gājienā.

Ir 1997. gada 6. septembris, pulkstenis 2,30 pēc pusnakts.

Gar acīm zib dzimtenes ainavas. Tās mainās ar izdegušām krāsmatām. Diženas lauku saimnieces aizstāj ar panikušām lauku sieviņām. Priesteri sludina aizmiršanu un piedošanu. Nē, piedot es nespēju. Aizmirst arī nē. Lai kā es vēlētos šini vēlā nakts stundā. Es esmu dzīvs cilvēks. Es jūtu. Es domāju. Es nīstu. Svaidos savos palagos no vieniem sāniem uz otriem. Eltona Džonsa gaudulība kļūst nepanesama. Viena un tā pate fraze tūkstots modulācijās iesēdusies manā galvā. Urbīga. Neatmaidīga.

Ceļos, eju uz vannas istabu meklēt miega pili. Tik ātri tā neiedarbosies. Atšķīru grāmatu. Vienalga kādu. Lasu burtu rindas. Vienalga kādas. Nekas apziņā neaizķerās. Iedzertā miega pile neiedarbojas. Velns, kas tās par pilēm. Varbūt aptiekā iedotas aplamas pile. Varbūt ārsts pārskatījis. Uzrakstījis pili pret matu krišanu. Varbūt pricks trausliem nagiem. Aptaustu savu nagus. Tāds posts. Kreisai rokai atlūzis nags. Dusmojos par neapzinīgo cilvēciņu, pūtvējiņu. Un par nolūzušo nagu.

Rītu nosūtišu Klintonam uzrakstīto vēstuli. Kāda tur jēga. Atkal kāds latvietis žēlojas. Būtu taču stāvējis kļu. It kā šis lielās valsts prezidentam pašam nebūtu nepatīkšanu diezgan. Kāda meita apsūdz seksa būšanās. Nudien, Bills neatceras, ka tādai paneglitai meitai būtu pielicis roku. Cik tādu meitu viņa ceļā nav bijuši. Un nu tieši šī visneglitākā taisās viņu sūdzēt. Par ko? Būtu vismaz glītāka. Tieši kauns. Republikāņi smīn saujiņās. Billam pašam rūpu bez gala. Jāved savs neglītāis bērns uz kolledžu. Pērienu vajadzēja tādām bērnam. Vai nevarēja tepat Vašingtonā iet kādā skolā. Iecerējis skolu Amerikas otrā krastā. Jāalgo neglītai meitenei miesas sargi. Neviens viens viņu negrābs. Bet kas jādara, jādara. Stanfordas administrators priecājas. Prezidenta meita ies viņa skolā. Laba reklāma. Gaidāms skolnieku pieplūdums.

Savu uzrakstīto vēstuli par latviešu postu tomēr Klintonam nosūtišu. Ne nu tieši šini brīdī. Varbūt kādas dienas vēlāk. Lai cilvēks atkopjas no klimām, kas viņam pēdējā laikā uzbrukušas. Neviens gan neraizējas par latviešu klimām. Mēs esm jūtīga iecietīga tauta. Par daudz jūtīga. Par daudz iecietīga. Un nelieši mūs izmanto. Pēdējais laiks bija vicināt dūri slepkavām pie deguna, mest tos laukā no savas zemes.

Ir 1997. gada 6. septembris, pulkstens 5 no rīta. Par aizmigšanu vairs nav ko domāt. Dzirdu pāri ielai aizcērtas automobiļa durvis. Ierūcas motors. Tas ir kāds agrīns darba braucejs. Esmu to jau ievērojusi citus rītus. Kas, velns, tas par darbu, kas sākas tik agri. Varbūt tāls brauciens. Rēķinu, cik tādām darbiniekam iznāk gulēt. Varbūt izguļas pa dienu. Varbūt vakaros iet agri gultā.

Atceros, ka es arī strādāju rūpnīcas darbu. Trimdas pirmajos gados šeit, Kalifornijā. Cēlos agri augšā. Tikai vienu reizi nokavēju. Neuzmanījos, ka pavasarim iestājoties, pulkstens jāpagriež stundu uz priekšu. Kad iegāju darba telpās, visi jau bija savās vietās. Es nervozi grābstos pa savu galdus. Pienāk priekšstrādnieks un saka: Nenervozējat. Es jau jūsu darba karti apzīmēju pirms stundas. Sakus: paldies. Nekad vēl nevienu minūti nebiju nokavējusi darbā.

Ir 6. septembris, pulksten 6 no rīta. Varētu celties, posties uz darbu. Uz kādu darbu. Tagad vairs latvieši rūpnīcās nestrādāja. Visi atrada sev piemērotākus darbus.

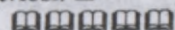
Bet pirmajos trimdas gados no vienkārša darba latvietis nevairījās. Tikai Belševica, savu tautu nepazīdama, domāja, ka latvietis devies idiliskā trimdā, izprieceas kārodams. Ari Gunārs Janovskis ierakstīja trimdiniekam kauna zīmi pierē (sk. Laikmets 1995. gada decembris) par to, ka latvietis glābis savu dzīvību. Devies trimdā. Nav gribējis likt galvu uz bluķa. Nav gaidījis, lai cērt. Kauns tev, paštais latvieti. Un es nebeigšu šādus pazemīgos klanīkus nicināt, kamēr vien elpošu.

Kas par to, ka krievmiļi mani nicina. Uzlūko par negatīvistu. Es esmu lepna uz to. Es zinu, kas es esmu. Es zinu, ko es daru. Es zinu, ka tas man jādara. To prasa no manis mans nomocītais brālis, kas tur plivinās tundras vējos virs savu kaulu kaudzītes. Ja kāds krievmilis pēkšņi pārtrauktu mani nicināt, es satrūktos. Domātu, kas par lietu. Kur esmu pielaidusi kļūdu.

Vai latvieši beidzot nevarēja godīgi paust savas dusmas. Katrs taču zināja, ka latvietis ir dusmīgs. Nīda savu mocītāju. Kam tāda slēpšanās spēlīte bija vajadzīga. Patiesību redzēja visa pasaule. Ari pats krievs. Un lēsa, ka ilgi vairs nebūs jāgaida, kad varēs latviešus kā paklausīgu aitu bariņu sadzīt krievu aplokā. Atjēdzaties, latvieši. Metat laukā no savas zemes cilvēku tiesību necilvēcīgos aizstāvjus. Ja kāds krievs būtu cilvēcis, viņš ņemtu pie rokas otru krievu un vestu laukā no svešas zemes, kur tas nelegāli iepļījis. Un nesūdzētos pasaulei, ka latvietis viņu nemil. Nē, mīļie kungi un partijas biedri, krievs nav cilvēks, lai diez kā mēs gribētu viņam pierakstīt cilvēcis īpašības.

Ir 6. septembris, pulkstens 7 rītā. Beidzot es iekritu veselīgā snaudienā. Redzu brīnišķīgu sapni. Laikraksti trekniem virsrakstiem sludina: Visi bijušie funkcionāri izmesti no valdības. Soroza ar saviem "stipendiātiem" pārvācies uz Maskavu. 5. kolona saiņo pekeles, lai dotos atpakaļ uz roņinu. Okupācijas pieminēklis nojaukts. Tai vietā uzcelts piemiņas mūris ar iegravētiem nomocīto latviešu vārdiem.

Beidzot godīgais latvietis sācis jēdzīgi darboties. Pāmostos. Ir gaiša diena. Kas tie, velns, par naudas kāriem jauniem cilvēkiem, ko kaut kāds Soroza var nopirkt savām sātaniskajām vajadzībām. Kur tādi radās latviskā trimdā? Vecāki gluži normāli latvieši. □



TREJI VĀRTI 178

Ar Latvijas redaktora A. Skalberga starpniecību žurnālā pamazām vērojamas pārmaiņas un uzlabojumi. Agrāk saturā bija vairāk rietumu latviešu rakstu darbi, tagad - vairāk Latvijas autoru. Lasītāji iepazīstas ar veciem un jauniem Latvijas un citu zemju literātu darbiem.

Viņš savā rakstā piemin, ka daudzi viri un jaunekļi brīvprātīgi pieteikušies leģionā, kad redzējuši čekistu "varoņdarbus". Aprakstītas latviešu leģionāru cīņas, galvenā kārtā Kurzemes frontē. Vācieši sākumā leģionāru panākumus nav gribējuši atzīt, uz leģionāriem viņi skatījās nievājoši. Kurzemes kaujās tomēr vācieši bija spiesti atzīt latviešu leģionāru varonību, noturot fronti. Par leģionu ir izgatavota mākslas filma, bet tur nav objektīvu attēlojumu. Apmelojumi nav spieduši mazināt tautas cieņu pret leģionāriem, bet plašāk aprakstītas Mores kaujas.

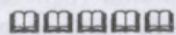
V. Ruņģe 14. jūnijā apzīmē par latviešu tautas aizvešanu, bet jēdziens "genocīds" toreiz bija svešs. tam sekoja 1949. g. 25. martā otra deportācija ar lielāku aizvesto skaitu. Radās partizāņu pulciņi un pretestības grupas, sevišķi jauniešu vidū. Viņus vienoja tēvzemes mīlestība un apziņa, ka tautai nodarīta pārestība. Parādījās pagrīdes dzeja, kur liela daļa nonāca čekas arhīvos. Okupantu nicinājums vērsās pret dzīviem un mirušiem, nopostīja miera

vietas, Latvijā veidojās okupācijas muzejs. Reizi gadā aizvesto piemīņai vajadzēja iesaistīties visai tautai.

A. Skujiņa stāstā "Jaunsaimnieka dēls" aprakstītas precības ar dviņu māsām, Latvijā, kaŗa laiki, ierašanās Austrālijā, Ziemas svētki ar asarām. D. Zigmonte aprakstījusi laupītāja līgavu, kur nabadzīgas meitenes tēvs parādās un pazūd, bet mamma apkopj neskaitāmus kantoņus. Meitene iepazīstas ar bagātu virieti, kas oŗ pēc reketa, ved meiteni uz restorāniem, brauc ar ārzemju mašīnu, dzeŗ ņampānieti, rodas paŗiras, kādā dienā atrada meiteni noŗautu. Apglabāta, bet bagātnieks neatnāca pat uz kap-sētu.

I. Matisone apraksta rudens vējus, dzīvi un mazus notikumus Austrālijā. Igauņu nodaļā L. ņvarcs atgādina, ka Tallinas operas un koncertnamam paveikti atjaunošanas darbi. A. Skalbergs atceras Olafa Gūtmaņa 70 gadus un viņa dzejas darbus. V. Ruņģe norāda, ka ņurnāls "Latvijas Vēsture" pieminējis K. Ulmaņa 120. dzimšanas dienu. A. Raidonis recenzē A. Zaļā grāmatu "Mana mūŗa atmiņas" III daļu. A. Rubenis, Malēnietis un F. Ieviņš atceras savas dzīves atmiņas. Par Brazīliju raksta H. Ogrīņš. Gundars Kalve, Valdis Klētiņš, Elmārs Airis un Olafs Gūtmanis devuŗi 13 dzejas darbus. □

V. Irbe



LASĪTĀJA PIEZĪMES

Arvīds Memenis, "Kaŗa kalps". Grāmata iespiesta Rīgā 1997. g. Ir glīti iesieta.

ņi ir Memeņa otrā grāmata ar diezgan līdzīgu saturu un stilu. Pirmā bija "Kaŗa viri bēdāŗās". ņai otrā grāmatā aprakstītas atseviŗki epizodi, kuŗus, liekas, piedzīvojis pats autors, vai arī ticamus, vai neticamus kaŗa stāstus stāsta citi. Bieŗi vien, piekritot, jāpaloka galva un jāsaka: "Jā, tā bija gan, tā bija gan, tur un tur." Grāmata rakstīta kaŗavīru toreizējā sarunu valodas stilā. Pat brīŗam diezgan "palaidnīgi", bet nekad nepārkāŗjot pieklāŗības robeŗas. Gandrīz ņēl, ka grāmatā nevar gluŗi lietot isti sulīgus izteicienus, kādus kanaki lietoja, lai isti pateiktu, kas jāpasaka. Ir daudz zīmīgu teicienu ar karāŗtavu humora piegarŗu, kaut vai ņis, ko saka invalids: "Ar koka kāŗu var droŗi trāķam sunim ņpert. Daŗŗ paŗaudē galvu un nesaka nekā, vai nieka kāŗu vērts pieminēt."

Diezgan precīzi un ticami ir aprakstītas 15. divīzijas gaitas Pomerānijā. Apmēram, tā jau tur bija. Kaŗoŗānai tur nebija citas motivācijās, kā vien sevis glābŗšana. Tāpat labs apraksts par Putlosu un Zedelgemu. ņēl, ka nav gadījies stāsts par ne pāŗāk milīgu gūsta vietu Neiengami (Nevengamme). Teicams stāsts par drauga meklēŗanu amerikāņu zonas "tautieŗu" nometnē. Tautieŗu jā, jo kanaki sevi dēvēja par letīŗiem. Ja ne pašam piedzīvoti, tad tika dzirdēti nostāsti par nelaiŗnu, vai noraidoŗu uzņemŗanu ņādās nometnēs. Grāmata savā ziņā ir vēsturisks materiāls, acimredzot, skatīts no ierindnieka redzes viedokļa. Bet ir kaut kas, kas grāmatai labu nedara un tās vērtību pazemina. Un tie ir "kungī".

Autoram ir kāda mānija un nebeidzams "zobs" uz kungiem. Un kungī viņam ir no kaprāļa līdz ģenerālim, un vēl citi bez vārdiem, vai pakāŗēm. Jābrīnās par autora pietāŗes trūkumu pret tādu personību kā ģenerāli Bangerski. Ir vienkāŗši negudri Bangerski dēvēt par virīņu. Virs, kas stāvēja jau pie strēlnieku ņūpuļa un kas bija arī Latvijas kaŗa ministrs, nav nu nekāds virīņš. Kāda vajadzība bija ģen. Bangerski dēvēt par poli. Ja arī viņš polis būtu, kas par to. Pats autors kādā vietā atzīst, ka bez kungiem gluŗi iztikt nevar. Ir jau tā, ka kanakam bija gauŗi apnicis būt padotam visādiem priekŗniekiem, bet, diemŗēl, tāda ir militāro iestādījumu kārtība. Aplami ir novērtēt kauju notikumus

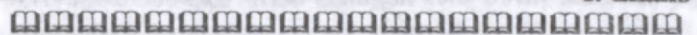
no vienkāŗŗa ierindnieka viedokļa. Ko ierindnieks daudz zina jau par rotas vadiŗanu, nerunāŗot nemaz par lielākām formācijām. Virsnieki, protams, bija daŗādi, kā jau vispāŗ cilvēki. Cits spēŗjīgs, cits kaujas apstāķļos gluŗi nederīgs. Un var jau būt pavisam izcils virsnieks miera laikā, bet kaŗā nederīgs. Un gan jau autors arī sevi turējis drusku augstāķ, jo bijis kvalificēts sapieris. Pēc visiem "ruļļiem" sapieŗiem būtu jādara tikai sapieŗu darbi. Tas pats attiecas uz sakarniekiem, rakstveŗiem un pavāŗiem, bet kad ie-naidnieks jau galīgi uz papēŗiem, tad jāsvieŗ preti viss, kas pie rokas. Tur, laikam, priekŗniecībai nav izvēles. Memenis, ne jau cildinoŗā nozīmē, bieŗi lieto ņucmaņa vārdus. Vai tad ņucmanis nebija tas pats policijas kārtībnieks, arī dzelzceļu tiltu un gūstekņu apsargātājs? Un lielākā daļa tā pelnīja savu dieniŗķo maizīti kaŗa un okupācijas apstāķļos. Tādi bija mūsu tēvi, brāļi, kaimiņi. Saprotams, bija arī nezāles, kā visur citur. Kāpēc vispāŗināt?!

Runāŗot par gūstu Zedelgemā, autors piemin tos 218, kuŗi aizbrauca pie krieviem. Atkal vaino virsniekus, ka tie nav tos aizkavēŗuŗi. Ko tad tur varēja aizkavēt? Un vai kungus - virsniekus vairs lāŗa klausīja? Bija arī gluŗi spē-cīgi, cilvēcīgi motīvi. Māŗās palikusi jauna sieva un bērni. Varbūt izdosies izdzīvot. Un daŗam nekāds naids uz krieviem un komūnistiem vispāŗ nebija. Bija iesaukti daŗādu noskaŗojumu cilvēki. Un brauca jau arī no Putlosas un vēl pēc gūsta.

Patiesi neapdomīga varonības izrādiŗana ir muļķība, bet to mēs zinām, ka cits par citu esam droŗāķi, vai bailīģāķi. "Ja tu esi ziepēs, tad vismaz izliecies, ka esi virs, ne ķabata!" Tā teica apmācībās kāds kaprālis (ne kaprālitis).

Grāmatas beigās varēja būt vēl vairāķ kaŗavīru dziedāŗās dziesmas. Vai nu kādam tā patīķ, vai nepatīķ, grāmata ir piemīņa no tā laika, kad bijām kaŗa kalpi "kanaki" un kuŗu otrreiz nebūs vairs. □

I. Zilāns



FORUMS: vērojumi, piezīmes, pārdomas

TOREIZ UN TAGAD - DZIMTENĒ PĒC 53 GADIEM

Dzimteni atstāju 1944. g. pavasarī, tēŗpies zili-pelēķā leģionāŗa, daudz cildinātā un arī daudz peltā uniformā, kad no Kudrovicas frontes pie Opaķkas, vācu armijas sanitāŗvagonā, kopā ar citiem latvieŗu leģionāŗiem, ievainotiem un slimiem, devamies caur Madonu uz vācu kaŗa slimnīcu Katavicos, Polijas dienvidos. Toreiz, jau 18 gadu vecumā kopā ar otru aucenīķu Egonu Airi, arī Jelgavas valsts tehnikuma absolventu 1939. g., sekojot valsts prez. Kāŗļa Ulmaņa aicināŗjumam "Apciemo savu dzimto zemi", tā arī darījām un ar velosipēdiem apbraukāŗām daļu Zengales un lielāķo daļu no Kurzemes. Visur, visur, kur vien braucām pa pelēķiem Latvijas lielceļiem, mums pretīm raudzījās pāŗticība - dzeltenas rudzu, kvieŗu, mieŗu un auzu druvas, mainījās ar smarŗīgiem sarkanā ābolīņa laukiem, ziedoŗām plāvām, dāŗziem un ceļu krustojumos ceļa zīmes norādiŗa uz labi izkoptām saimniecībām. Par pirmskaŗa brīvās Latvijas pāŗticību, ķaklā lauksaimnieķa sasniegumiem liecināja viņa darba augļi, ganāmpulķi ar Latvijas brūnaļām, labi paēduŗiem arķlu vilcēŗiem, kā arī gandrīz vai katrā saimniecībā bija redzamas daŗādas lauksaimniecības maŗinas, kas labestības klātos rudens saules apspīdētos, mūsu dzimtenes laukus pāŗvēŗta nepāŗredzamā dzelteno labības kūliŗu jūrā. Tie, savāķti ņķūņos, gaidīja kūlēŗu, lai Latvijas zemnieķa klēŗis pildītu ar zeltainiem graudiem, bet paŗa sēŗēja sirdi ar pateicību un ticību Latvijas rītdienai, kuŗa pienāca gauŗam citāda, kā Latvijas zemnieķs to bija iecerējis. Lielie pasaules politiskā lauka tirgoņi, līdzīgi ļabai daļai Saeimas deputātu ricībām ņodien Latvijā, kam uz lūpām gan, glaimīga smīna pavadītam, pa reizei saklausāms vārdŗs Latvija un tautas rītdiena, bet smadzenēs ieviesusies nedziedināmā slimība - vēzis, mantķāŗība, stādot sevi un personīgo labķlāŗību pirmajā vietā, bet pēdējā - savu tautu, sadalīja Eiropu un tās tautas, ieskaitot arī baltieŗus un 3 Baltijas tautas - rietumos un austrumos.

Līdzīgi tiem rikojās arī romiešu kaņavīri, dalot zem Kristus krusta viņa drēbes, par sudraba grasi. Viņu acis tas lēja toreiz un lej vēl arvien vairāk gaismas un dod vairāk siltuma kā Dieva gaismas atspīdētie saules stari. Gaužam žēl, ka Blaumaņa Taurētāja atbilde svešiem iekārotājiem par goda un zelta piesolišanu par klusēšanu - "Mans zelts ir mana tauta, mans gods ir viņas gods!" ir pagājusi secen daudzu Saeimas deputātu, citādi dzirdīgām ausim. To pierāda viņu šodien apzināti maldīgā politika un Saeimas ievestie neattaisnojamie noteikumi par zemes nodokļa ieviešanu Rīgā, par dzīvokļu apsildīšanas 100% paaugstināšanu, par nespēju apturēt korupciju, tautas iedzišanu postā un izmisumā, par lauksaimniecības produktu ieviešanu no ārēm, un par Latvijas brīvības laika ienākumu avotu nodošanu privātās rokās. Daudz pārkāpumos pieķerto Saeimas deputātu un arī dažu ministru rīcība nemaldīgi pierāda, ka izmeklētie vārdi "Latvijas Ceļš", "Saimnieks" un daži citi ir tikai pārklājs citādi satrūdejošam kokam ar tā sapuvušām saknēm un velti gaidīt no tā jaunas atvases. Viss, ko Latvijas brīvības pirmskaņa laikā bija sasniedzis daudz apdziedātais un tautas cienītais ministru prezidents Kārlis Ulmanis ar saviem nacionāli noskaņotiem valsts vadītājiem, izaudzinādams latviski nacionālu tautu un tās jaunatni, čaklu un darbīgu, patiesu un godīgu, tas viss šodien ir zudis, un tas pieder pagātnei. Vārds godīgums ir izdzēsts no latviešu vārdnīcas un vārds nacionāls tiek ietērpts mums svešā un acij pretīgā uniformā; pāri palikuši vairs tikai kādreiz sirdis icjūsmīnātāji vārdi: "sveiks, tautas vadoni, sveiks saulainais maijs!" Arī tos šodien vairs nedzirdēt, jo mums trūkst abu - tautas vadoņa un saulainā maija. Gaužam maz mūsu tautai palicis viru, kuņiem tā var uzticēties un uz kuņiem var paļauties, kam sirdis vēl iegūlušies vārdi - "Mēs spodrināsim Tevi par zvaigzni spožāku!" Tos šodien aizvieto citi: "Rauj, kamēr var, jo ja ne tu, tad citi, sveši to paņems!" Šo vārdu patiesību apliecinājis arī mūsu nacionālais dzejnieks Andrejs Eglītis:

"Turiet savu zemi ciet,
Zeme taisās projām iet;
Projām iet ar svešām kājām,
Prom ar tirumiem un mājām."

Šodien no skaitās, Dieva svētītās dzimtenes, tās laukiem, zaļiem tirumiem un labi iekoptām sētām, kā arī no kādreiz tik čaklās un darbības un nākotnei ticīgās, bijīgās un godīgās latviešu tautas maz kas vairs palicis pāri. Tomēr iepriecina vēl skaitās dzimtenes ielejas un pakalni, ličoto upju krasti un vēl neiznīcinātie Latvijas meži. Arī pļavas, kaut gan krūmiem aizaugušas un stabu, skursteņu un koku galos esošās svēteļu ligzdas ar lieliem baltiem sarkano knābju iemitniekiem, vēl liecina, ka galīgi viss vēl nav zudis. Savā klabinātājā šūpuļa dziesmā saviem mazulišiem tie vēsta, ka atnācis rudens izgreznot Latviju un pienācis aut kājas tālajam ceļam, lai atgrieztos nākošā pavasarī vecās vietās, vecās ligzdās. Vēl arvien tukšas, jau gadus 50, stāv mūsu jauno dienu ligzdas, tik mīļas, skaistām un bagātām atmiņām klātas. Kas gan aicina ik gadus tur atgriezties šos mūsu zemes svēteļus un kas mums šķērso atgriešanās ceļu uz savām ligzdām? Bailes, kā izdzīvos zemnieks, kad valdība par viņa graudiem samaksu sola tikai nākošā gadā, kad pa Latvijas ceļiem braukā ārzemju produktu piedāvātājas mašīnas ar gaļu un sviestu, sieru, kad bankas par aizdevumiem prasa 16-20% lielu atmaksu? Kad no valsts kases pazūd 3 miljoni latu un neviens nejaudā, kur tie palikuši, izņemot "uzbāzīgos" avižniekus, kas ar to nevar samierināties?

Garie 50 okupācijas gadi, mūsu lielā kaimiņa apzinīgi ievestas netikumības, blēdības, krāpšanas, izspiešanas, slinkums, dzīves vērtību un ticības Dievam nomelnošana ar viņu līdzatvestiem mahorkas dūmiem un alkohola smaku ir iedzinuši mūsu tautu dziļā un grūti izbrienamā purvā. Un līdz tam, sakropļota un izvarota ir arī kādreiz tik latviskā un skaitā latviešu valoda, kuņas daļa vārdu krājuma bagātības iemaiņītas pret žargonisko austrumniecisko valodu maisījumu, gan viņu lietotiem vārdiem, gan arī ar nelogiķiem tiešiem tulkojumiem, kas ņemti burtiski no krievu valodas. Sarkanās, zaļās vai ceļu krustojumu, vai arī satiksmes ugunis vēl arvien tiek apzīmētas par "luksaforiem". Kad ieminējos savam līdzbraucējam Rīgas ielās, ka tas jau ir krievu vārds un kā tad būtu latviski, atbilde bija: "Nu, luksafori. Nu, tā jau mēs te runājam." Automašīnu pārbaudes vietas ar lieliem uzrakstiem tiek dēvētas par "Tehnikas pārbaudes centriem. Pie veikaliem uzraksti: "Sadzīves preces", "Sadzīves man-

tas". Ja pirmo divu burtu vietā būtu "uz", jautājums būtu lieks - katrs saprastu.

Tā tikos ar cilvēkiem, kam svešs un nepatīkams bija viss svešais un ievazātais, bet, diemžēl, viņi neizrādīja sevišķu interesi mainīt šos žargonus pret skaistiem un viegli atrodamiem latviskiem vārdiem. Šajā jautājumā par svešvārdu, ne tikai krievu, bet arī angļu atmešanu un atvietošanu ar latviskiem vislielākā atbildība gulstas uz laikrakstu redaktoriem, korektoriem un pašiem žurnālistiem, kas, vārda vistiesākā nozīmē iemilējušies svešvārdu lietošanā, ticībā, ka lietotie svešvārdi tuvāk apraksta izteiktā vārda nozīmi. Lasot mūsu dzimtenes lielos latviešu laikrakstus, mati ceļas stāvus par nedzirdētiem, nepiemērotiem, bet galvenais nesaprotamiem vārdiem un to kļūdaino ietēru. Neatbildēts tomēr paliek jautājums, kas dzen mūsu avižniekus iet šos neprātīgos un purvainos valodas ceļus, kas ved mūs katru pretim latviešu valodas un tautas pazūšanai no Eiropas kartes? Tauta, kas zaudē savu tēvu valodu, senās ierašas un senču rakstus, pazūšanai un iznīcībai padota arī pati. Mūsu pašu nevēlēšanās pasargāt un glābt to, kas ir mūsu, kas mums pieder no seniem laikiem, ir mūsu pašu nespēka un nevarības apliecinājums pašiem par sevi. Un nav pieņemama tik bieži dzirdētā vieglprātīgā atzišanās, ka, nu, tādi jau mēs esam... Tas izsaka to - kāpēc mainīties uz augšu, kāpēc kļūt labākiem, tādi jau mēs esam. Paldies Dievam, ka ne visi, kas sevi dēvē par latviešiem, tā domā. Te man prātā iekrīt kādas dziesmas vārdi: "Cīnīsies jel ar visu spēku!" Un paldies Dievam, ka ir redzama daļa no šo ne-jēdzību pretcīnītāju, kas nevar piedot, nedz aizmirst latviešu valodas kropļošanu, apzinātu tautas iznīcināšanu ar jauna veida genosīda metodēm - tautas apzinātu iedzišanu neizbēgamā postā un nabadzībā, valsts ienākumu avotu nodošanu privātās rokās, analfabetisma neierobežošanu, jo tūkstošiem bērnu nav iespēju apmeklēt skolas, kā arī cenšanās simtiem tūkstošu iebraucēju, latviešu valodas nepratējiem, piešķirt Latvijas pilsoņu tiesības. Kāda rosīga un čakla TB/LNNK darbiniece no Rīgas man raksta: "Vai pilsonības piešķiršana valodas nepratējiem Latvijā - ap 700,000 lielai masai - varētu būt pietiekošs Latvijas valdības "sasniegums", lai Latviju ievietotu Ginesa rekordu grāmatā, jo visā plašajā pasaulē tas nekur neesot dzirdēts?" Domāju, ka tas ir labs un pozitīvs ierosinājums, lai parādītu pasaulei mazās Baltijas jūras piekrastes valsts "panākumus". Ar to mēs būsim nesasniedzami tālu priekšā aizsteigušies mūsu kaimiņiem - lietuviešiem un igauņiem, kuņu Saeimas vīri un ministri ir nesalīdzināmi redzīgāki kā mūsējie. Pircējam ieejot lietuviešu un igauņu veikalos un uzrunājot pārdevēju krievu valodā, tas pagriezīs pircējam muguru, vai atbildēs, ka krieviski nesaprot. Latvijā pārdevējs nenosarkstot, acis raugoties, atbildēs, ka latviski nesaprot, vai arī - runājiet ar mani krieviski! Būdam Rīgā un nevarēdam sameklēt uzdoto adresi, iejautājos kādai ap gadus 40 vecai, labi ģērbtai sievietei, kur atrodas uzdotais mājas numurs, viņa man atbildēja: "Jūs krieviski nerunājat?" Kad teicu, ka esmu iebraucis no Kanadas, viņa labā latviešu valodā sīki izstāstīja, kur man adresi meklēt!...

Kādreiz no mūsu skaitās Rīgas jūrmalas - Majoriem, Dzin-tariem un Bulduriem ir pāri palikušas vairs tikai slaidās brūno mizu priedes, kas savā klusā šalkšanā liecina, ka te kādreiz dzīvoja labi pārtikusi, mierīga latviešu tauta. Uz šo skaisto kurorta vietu nedēļu nogalēs devās ridzinieki, lai meklētu veldzi savas jūrmalas rāmajos ūdeņos. Kādu atceros Jūrmalu pirms 53 gadiem un kādu to satīku šodien - aizaugušiem dārziem, sagruvušām, pelēkām, nabadzībā atstātām, kā privātām, tā arī sabiedriskām mājām, izņemot dažu, gaužam retu, pēc dzimtenes terminoloģijas, t. s. "biezo", arī šis mūsu zemes stūrītis liecina par 50 gadīgo, mums no austrumiem gaismas nesēju bēdīgi atstāto postu un tumsu. Vai var vēl būt dzīvāka liecība tiem, kas domā citādi, tiem, kas domā, ka okupācijas mūzeja izveidošanai Rīgā šobrīd nav īstais laiks. Līdzīgi židu tautai, arī mums jāvēsta patiesība.

Ja par minēto ne-jēdzību paturēšanu un jaunu meklēšanu ir iestājušies liela daļa (paldies Dievam, ne visi) nelatvisko vārdu Saeimas deputātu un daži ministri, to kaut kā varētu saprast, bet ja šim ačgārnībā savu svētību dod vīri un sievas ar latviskiem uzvārdiem, negribot rodas jautājums, kāda gan sirds pukst viņu krūtīs un vai tiešām tautas mutē pa reizei dzirdētais, ka latvietis esot latvieša velns, ir attaisnojama paruna? Negribot man domas

apstājas pie mūsu slavenā un patriotiskā dzejnieka, iznīcības ceļa gājēja, Leonīda Breiķšas dzejas "Lūgšana" diviem pantiem:

Bet ir vāja mūsu tauta, brāļu naidis kā ķermis krent,
Kas gan liktenīgā stundā mācis šķēpu rokā ņemt?
Kā mēs glabsimies tais dienās, tornī sargs kad trauksmi
sauks,

Tad kad nāves izkopts nopļauts drauga rokās saļims draugs?

Tad kad svina bišu sieti plosīs latviešu un dzelzs,
Tad kad baltu krustu rindas neredzamas rokas cels;
Tad par vēlu būs mūs vienot, ja mūs šodien plosīs naidis:
Baigs, ak Kungs, tad pāri zemei skanēs latvju tautas vaids."

Viena starp daudz citām neizmantotām iespējām, ko Latvijas satiksmes likumu veidotāji un automašīnu pārkāpumu izvērtētāji - policija ir atstājusi katra braucēja paša ziņā, kas pretējā gadījumā dotu valsts kasei redzamus ienākumus, ir braukšanas noteikumu neskaitāmie pārkāpumi, kas redzami uz katriem pāris simts metriem. Kā vienu no galveniem pārkāpumiem jāmin ātrums, kas ļoti bieži pārsniedz atļauto divi reizes, zig-zag skriešana, nerādot virziena maiņu, bīstami izbraucieni pa sānceļiem, ignorējot lielo un galveno ceļu priekšrocības u. t. t. Jāatzīst, ka minēto pārkāpumu braucēji nav tie, ka brauc lētās vai vidējās klases automašīnās, bet gan tie, "kam pieder pasaule", un Latvijas ceļi - dārgajās ārzemju mašīnās, t. s. "biezie". Trīs nedēļu laikā netiku redzējis neviena, ko būtu aizturējusi policija par satiksmes noteikumu pārkāpumiem, bet ceļā no Jūrmalas līdz pašai Rīgai, tādus redzēju vismaz 20 uz katru pusi.

Ko redzēju un kas varēja būt daudz savādāks, nav šaubu un nav arī jābrīnās, ka latviešu tauta nonākusi apātijā, vienaldzībā, bezcerībā un neziņā, jo nav nekādu pazīmju, drīzāk otrādi, ka rītdiena būs gaišāka par šodien. Izdotie jaunie Saeimas likumi un nevēlēšanās mainīt dažus vecos un nepiederīgos, kas veidoti nevis lai dotu tautai dzimtenē cerības un ticību, bet gan lai pēc tā paša vecā un "labā plāna un grafikas" to iznīcinātu un jo vairāk pazemotu pašus savā zemē. Tie paši vēži, kuŗu čaulas kļūst sarkanas, to iemetot vārošā ūdenī, pa pilnam vēl atrodami Latvijas upītēs, dažs no tiem viegli noķerams, cits, gudri slēpjas aiz akmeņiem, bet badā esošo cēlēju rokas ir par vājām, lai šos akmeņus paceltu un tos visus noķertu. To zina arī labi paslēpies vēzis, kas padots Saeimas izdotiem "zvejas aizsardzības" likumiem.

Pēdējā laikā sevišķi aktīvs kļuvis jautājums par, t. s., "Baltās grāmatas" izdošanu, kas būtu dokumentāriska liecība, dokuments un latvju tautas vēstures atspoguļotājs mūsu jaunai audzei un Latvijas skolām. Domājot par tikko minēto, mani dzimst jautājums, vai daudz svarīgāk par šo "balto grāmatu" nebūtu "Melnās grāmatas" sagatavošana un eventuāla izdošana, kuŗā glabātos vārdi un ziņas par latviešu tautas iznīcinātājiem 50 gadu laikā posmā, tiem pieskaitot arī šodienas spekulantus, tautas mantas grābējus, posta un nabadzības ceļu cēlējus ar apzinātām tieksmēm iznīcināt, noslaucīt latviešu tautu no Baltijas jūras piekrastes. Palīdzēsim jau tagad mūsu nākošajām paaudzēm atsijāt graudus no pelavām, jo mums tie ir labāk zināmi, kā tiem, kas nāks pēc mums.

Cauri šim tumšajam cilvēku roku veidotām maldu takām un tumsai, atspīd arī mazs gaismas stariņš, ka ne viss ir ļauns un sodams, ko redzēju dzimtenē. Neskatoties uz mūsu zemes okupantu tieksmēm apgānīt arī mūsu svētvietas - kapus, par ko liecības dod ne tikai Meža kapi, bet jo vairāk mūsu tautas svētnīca Brāļu kapi, kur verdzības ienesēji no austrumiem blakus mūsu tautas brīvības cīņu varoņiem ir aprakuši verdzības uzspiedējus un tautas brīvības tieksmju noliedzējus, mūsu svētvietas vēl vienmēr ir ziedu klātas un uzkoptas. Nav zudusi latviešu tautas bijība pret saviem aizgājējiem otrajā saulē, par ko liecina lielie un skaistie Latvijas laukakmeņi veidotie pieminekļi mūsu tautas dižajiem gara darbiniekiem. Vēl arvien tiem līdzī iet mūsu tautas spilgti izteikta mīlestība un, varētu teikt, arī ticība, ka reizi atkal viņi celsies, lai vestu mūs no tumsas un posta atpakaļ gaismā. Mani dziļi iespaidu atstāja arī sarunas ar vairākiem, kam izteikta mīlestība uz savu dzimteni - Latviju, kuŗi nevēlējās lai kaut ko ļaunu vai negatīvu rakstītu vai stāstītu par mūsu dzimteni. Viņu acīs tā vēl arvien ir balta, kaut gan mātes atstātā baltā linu lakatiņa visi četri stūri ir sājpu asaru pieslaucīti. Spilgti izteiktā ticībā un bijībā Radītājam mūsu dzimtenes dievnamos,

kad pie dievgalda nācēja tauta, ap pusotra simta, māc. Aivara Beimaņa Slokas dievnamā vadītā dievkalpojumā, ceļos nometusies pa divi lāgam, lielākā daļa no tiem uz cietas dēļu grīdas, pacietīgi gaidīja dievmaizes saņemšanu, jo nelielais altāra priekšā esošais paklājs deva ērtības tikai nelielai daļai. Tā reizē ar lūgšanām un cerībām mūsu tautas nesalaužamā, ticīgā un latviskā daļa, kuŗu sirdis vēl mit godīgums un bijība, raugās rītdienā.

Šķiet, ka viņa ir saklausījusi vārdus, smeļas spēku un ticību mūsu dzimtenes okupantu noslepkavotās latviešu meitenes - bijušās partizānes Veltas Kromules vēstulē savai māsas meitai Sibīrijas vergu nometnēs Mildai Lācei: "*Nebaidies, mēs izturēsim! Bet Tev, nabaga bērnam, gan ir grūta dzīve. Es zinu, kas Tev ir jācieš, bet nenokaļ galvu, esi stipra - Tu esi latviete!*" Tur slēpjas latviešu īstais spēks un stiprums - vārdos "Esi latviete". Diemžēl, šie vārdi daudziem starp mums ir pagājuši gaŗām nedzirdēti. Tomēr ir palikuši darbi, kas paši par sevi runā vēl šo baltdien. Tā par latviešu strēlniekiem beļģu dzejnieks Verherans raksta: "Viņi locīties neprot, tik lūzt". To pašu pierādīja arī latviešu leģionāri un, jo sevišķi, mūsu nacionālie partizāni, kas gadus desmit vēl pēc II pasaules kara nepadevās mūsu zemes okupantiem, bet cīnījās par Latvijas un latviešu tautas brīvību līdz savas elpas pēdējam vilcienam, apliecinot, ka "labāk manu galvu ņēma, nekā manu tēvu zemi!" Kad II pasaules kara Kurzes cietoksnī no ielenkuma izlauzās vītn. Sūna ar no rotas palikušajiem 8 vīriem, smagi ievainotiem un pats, cauršautām plaušām, viņš ziņoja pulka komandierim: "*Pulkvedi, mēs darījām visu, ko spējām, vairāk nevarējām.*" - Šodien tas viss izklausās kā nedzirdēta teika, kuŗai seko jautājums, vai tiešām tādi bija latvieši? Tik stipri un nelokami, kam viņu kailās dzīvības likās niecīgs devums tēvzemes brīvībai, kas stāv diametriskā pretstatā šodienas Latvijas postītājiem un rāvējiem, diemžēl, arī latviešu vārda nesējiem.

Pēc 53 gadiem tēvu zemē un tiekoties ar latviešiem, kas nāk no dažādām pusēm un šķirām, ar jauno un vecāko paaudzi, mani palika pārlicība, ka lielākā daļa tautas, vairāk pārtikušo kā nabadzīgo, tomēr tic Latvijas rītdienai. Viņu uztverē Latvija ir svēta, balta un skaista, nevis peļama, noliekama vai zaimojama, bet gan ceļama, cienījama zeme, kas tomēr kaut kā izķepurosies no patreiz vēl bēdīgā bezizejas stāvokļa, jo dubļi jau esot vienmēr, ja tikai ir cūka, kas tajos mīl vērtīties. Īsto un patieso latviešu mīlestību savai zemei Latvijai un savai tautai gribu apliecināt ar šādiem dzejnieka vārdiem:

"Var aizmirst visu virs zemes,
Var aizmirst zvaigznes kā mirdz. -
Tikai Latviju - dzimteni savu
Mīlēs latvietis līdz aplūsis sirds." □

Skrastiņu Indulis,
Montrealā

LKA KONGRESS GAŘEZERĀ

Pēc tikko beigušajiem vidusskolas mācībām, vidusskolniekiem atgrieŗoties mājās, Gaŗezerā saradās uz 21. kongresu Amerikas latviešu katoļu pārstāvji no vairākiem ASV un Kanadas centriem, lai novērtētu paveikto un plānotu nākamās darbus.

Kongresu atklāja valdes priekšsēdis Dr. Zigfrīds Zadvinskis un svētības vārdus teica prāv. Boļeslavs Baginskis.

Bija ieraduŗies 27 delegāti un vairāki viesi, kopskaitā 65 dalībnieki. Kanadas latviešu katoļus pārstāvēja Bruno Logins. Klātesoŗie viņu jūsmīgi apsveica ar Triju zvaigŗņu ordeņa piešķiršanu.

No ziņojumiem varēja spriest, ka darbs vairāk darīts atseviŗkos centros un individuāli, kas attiecas uz palīdzību Latvijai. Tas vairāk bijis atbalsta veidā slimnicām, veco ļauŗu mājām un bērnu patversmēm, kā materiāli ar drēbēm un apaviem, tā arī finansiāli. Divu gadu budŗets bija samērā mazs, 20,000 dolāros, kas ienākuŗi caur ziedojumiem.

Plānojot nākamās 2 gadus, pārrunāja dažādus ieteikumus, bet katrs lielāks iecerēts pasākums atdūrās uz nau-

das trūkumu. Dinamiskais Minneapoles pārstāvis Dr. Jānis Dimants ar zināmu gandarijumu paziņoja, ka (beidzot) uz viņa lūgumu Brīvības Fonds noziedojis 5,000 dolārus Aizkraukles ultrasonārā aparāta iegādei (Daži izteica izbrīnu, ka pašam šī Fonda dibinātājam ir grūtības izdabūt palīdzību kādam labam pasākumam. Radās pat doma, ka būtu vajadzīga rezolūcija, lai Dr. J. Dimantu Brīvības fonds pieicinātu kā konsultātīvu Fonda locekli, bet pagaidām to atstāja citāda veida pieejai šajā jautājumā). Kāds no klātesošiem jautāja ar zināmu izbrīnu, kāpēc no ASV katoļiem, īpaši no Latgales, nav neviena pārstāvja ne ALA, ne Brīvības fondā, ne PBLA. Jautātājs noslēdza ar jautājumu - Vai tā būtu pašizvēlēta "geto" izolācija, vai diskriminācija no centrālajām organizācijām. Atbildes no kongresa vadība A. Turiņam priekšgalā bija nenoteiktas.

Ar atzinību pieminēja, ka pēdējā laikā Konstantīnu Svetecki pieaicināja Brīvības fondā par konsultantu no Latgales puses, laikam, sakarā ar pārmetumiem presē, ka BF aizdevumus un piešķirumus izdalīja visiem Latvijas novadiem, izņemot Latgali (Ar gandarijumu jāatzīst, ka pēdējā laikā bija lasāms presē, ka arī Latgale ir atcerēta).

Pieņēma vairākas rezolūcijas, starp kurām 2 adresēja Latvijas valdībai. viena aicināja valdību aktīvāk apkarot pornografiju un prostitūciju Latvijā, otra - lai atdotu baznīcām atsavinātos īpašumus.

Svētdienā Misi celebrēja Tēvs B. Baginskis, sprediķi mudinot turpināt palīdzēt Dzimtenes Baznīcai un ticīgajiem, lai tauta drīzāk garīgi atdzimtu.

Mūzikālo daļu, kā dievkalpojuma laikā, tā koncertā sniedza abi Lizlovi no Detroitas. Pa visu kongresa laiku bija mākslas izstāde, kurā bija redzami Paulinas Zadvinskas akvareļi un M. Skutānes-Nets akvarēlis. Plašu grāmatu galdu bija iekārtojusi Anna Motivāne.

Ar isreferātiem piedalījās Paulina Zalāne, kas stāstīja par interesanto darbu Rēzeknes ģimnazijā, kur cerot atgriezties. Dr. J. Dimants un K. Sveteckis abi risināja Latvijas aktuālās problēmas. Klātesošie piedalījās pārrunās.

Jaunajā ALKA valdē izmainījās tikai priekšsēdis. Z. Zadvinska vietā ievēlēja Leonu Liepu no Ann-Arbor, Zadvinskim paliekot kā valdes loceklim. □

-ks

LIETUVIEŠU PAGĀTNES PĀRDZĪVOJUMI

Lietuvieši mēģina atcerēties Staļina nežēlības un aizmirst Hitlera nedarbus. Vieni Lietuvas masu kapi atrodas pasaku mežā ārpus pilsētas, bet otri pilsētas centrā, blakus sarkanam tenisa laukumam. Paneris mežā ārpus Lietuvas galvas pilsētas Viļņas ir vieta, kur nošāva 100,000 cilvēkus, pa lielākai daļai židus. Šavēji 1941. gada rudenī bija vīri no vācu kaŗaspēku daļas. Viļņas apkārtnē, Tuskulēnā, atrodas 700 Jozefa Staļina slepenās policijas upuri, kas nošauti katrs ar vienu vienīgu lodi pakausī. Kaut abās vietās tas noticis vairāk kā pirms pussimts gadiem, spoki nav pazuduši. Baltijas valstis pazīst kā Hitlera, tā Staļina valdīšanas. Jautājums ir, vai vairāk būtu jāatceras krievu nodarījumi jeb svarīgāk būtu atcerēties dažus lietuviešus, kas sastrādājās ar nacistiem un noslepkavoja 90% no 220,000 Lietuvas židiem.

Šos spēkus ir atdzīvinājuši mēģinājumi atrast un izdot agrākos Padomju Savienības slepenās policijas darbiniekus, lai tos tiesātu par noziegumiem pret cilvēci. Lietuviešiem tas nozīmētu taisnību. Bet Lietuvas nelielā 5,000 židu iedzīvotāju grupa baidās, ka, uzsvērot Staļina noziegumus, varētu rasties nepatikami apakšņi, ja noskaidrotu un piedotu agrākās vainas. Židu vadoni domā, ka tiesnešiem varētu būt maza interese meklēt un sodīt nacistu sadarbniekus, kas palikuši dzīvi un brīvi Lietuvā vēl tagad.

Tiem varētu pateikt, lai viņi vispirms saved kārtībā savu māju.

Pat mazākie nevainīgākie agrākie notikumi Lietuvā tagad saistās ar pagātni. Jaunākie pretapvainojumi sāka uzliesmot, kad atcerējās kādu 18. gadsimta židu zinātnieka godināšanu Viļņā. Valdība gribēja uzlabot Lietuvas židu vēsturi. Kopš Lietuva atguva patstāvību 1991. gadā, atjaunoja židu skolas un atzīmēja kultūras notikumus. Šī labā vēlēšanās pajuka, kad Izraelas nacistu mednieki aicināja židu organizācijas boikotēt priekšlikumu. Simona Vizentāla centra priekšnieks E. Zuroffs dzirdēja, ka Viļņas antisemitisti apskādējuši kapus, kas vēlāk izrādījās tikai baumas. Zuroffa akcija pamazām novirzījās uz nacistu vājšānu. Piemīņas akcija pienāca, kā plānota. Atzīmējot šo notikumu ar Izraelas sūtņa runu Lietuvas parlamentā, labā spārna deputāti to izsvilpa, kad sūtnis kritizēja kļūdu, ka nav ievērotas nacistu sodīšanas nežēlības.

Visvairāk apsūdzētais kriminālists Lietuvā ir Aleksandrs Lileikis, kas kādreiz bija augsts Lietuvas drošības dienesta ierēdnis nacistu laikā. Lileikis lielāko daļu no savas pēckaŗa uzturēšanās pavadīja ASV, bet viņam atņēma Amerikas pavalstniecību, un viņš atgriezās Lietuvā. Kaut Lietuvas prokurors atzina, ka viņam bijuši kaŗa laika dokumenti, kas norādījuši, ka Lileikis ir atbildīgs par vismaz 53 židu nodošanu gestapo rokās no 1941. līdz 1944. gadam. Viņš aizbildinājās, ka legāli viņu nedrīkstētu sodīt sliktās veselības dēļ.

Lietuviešiem Zuroffa izteicieni izsauca vētru, ka viņus apzīmē kā nenožēlojošus antisemitistus. Kāds no lietuviešu parlamenta deputātiem pat prasīja, lai sūdz Izraelu par nepatiesu apvainojumu. Zuroffs norādījis, ka viņu gribot likt cietumā pirms Lileika tiesāšanas.

Nevar būt nekāds strīds par brutālo Staļina valdīšanas laiku. Padomju Savienība aprija 1940. g. 3 Baltijas valstis. Nākamajā gadā sekoja Vācijas invāzija, bet pēc kaŗa desmitiem tūkstošiem baltiešus nošāva vai deportēja uz Sibīriju. Kad Padomju Savienības vara 1944. g. atgriezās, Baltijas valstu partizāni devās mežos un sāka partizānu kaŗu pret Maskavu, kas turpinājās līdz piecdesmito gadu vidum. Ir aprēķināts, ka, apmēram, 100,000 lietuvieši vai 5% no iedzīvotājiem zaudēja dzīvības un tikpat daudz Latvijā un Igaunijā.

Katrs otrais lietuviešu vīrietis piedzīvoja represiju: viņus arestēja, deportēja vai nošāva. Partizāņu cīņās pret Padomju Savienību no 1944. līdz 1953. g. iesaistīja speciālas NKVD vienības, kas bija KGB priekštecis. Tie ķemmēja mežus, meklēja partizānus un viņu atbalstītājus. Nošautie liķi daudzkārt bija sakropļoti un atstāti guļam uz ielām vai laukiem par biedinājumu. Gada sākumā četrus kādreizējos NKVD locekļus notiesāja ar cietuma sodu par noziegumiem, kas padarīti pret cilvēci četrdesmito gadu partizānu kaŗā, bet kāds vecāks apsūdzētais nomira pirms tiesas sprieduma.

Lietuva pieprasīja, lai krievi izdod 3 augsta ranga agrākos NKVD virsniekus, kurus apsūdz Staļina genosidā, bet bez panākumiem. Tomēr lietuviešu meklētājiem bija atļauts ieskatīties Krievijas slepenpolicijas arhīvos pirmo reizi tā gada septembrī.

Bez dažādām apsūdzībām Lietuvā, tur bija sākusies arī genosida kampaņa, kas ir vismaz līdzīga vai lielāka kā nacistu Eiropas židu iznīcināšanā. KGB mūzejā Viļņā, kur ēkā biezās sienas un kas kādreiz bija gestapo un NKVD galvenais centrs, apmeklētāji var vērot mazas pagraba celles ar vieninieku nodalījumiem, kur ievietoja Padomju Savienības ieslodzītos pirms nošaušanas. Tagad tur novietoti krievu slepenās policijas arhīvi, kurus lietuvieši pievakuši, kad KGB izvācās no Lietuvas 1991. g. Arhīva direktors norāda, ka izdarītie noziegumi pret Lietuvu bija daļa

no vispasaules komunistu genosida, kas bija lielāki par vācu nacistu izdarītiem noziegumiem. Ja saliek kopā Staļina, Mao un Pol Pota noziegumus, tad tas bija vislielākais genosids.

Jaunais lietuviešu ģenerālprokurors mēģina mazliet sadarboties ar židiem, bet šķēršļi radās Lileika lietā: ir jāsameklē divi zīdu NKVD cilvēki. Nachmans Dusanskis dzīvo Izraēlā, un Lietuvas prokurors viņu apsūdz par to, ka tas esot piedalījies 74 cilvēku slepkavībās pirms vāciešu 1941. g. invāzijas. Viņš it kā atgriezies Lietuvā pēc kara, lai piedalītos cīņās pret lietuviešu partizāniem. Bet otrs, Jūlijs Slavenus, apsūdzēts par lietuviešu gūstekņu mocišanu 1945. g. Viņš dzīvo Bonnā, bet Vācijas valdība viņu neizdod lietuviešiem.

Šī gada sākumā Izraēla kritizēja iepriekšējo prokuroru par to, ka tas atļaujot tiem pašiem pratinātājiem noskaidrot kā Lileika, tā Slavenus lietas. Tas bija kutelīgs jautājums, jo Lietuvā abas genosida teorijas bieži likās, ka tās būtu ar indīgu antisemitisku piedevu, it kā lietuviešu atspēlēšanās pret židiem vācu laikā. Židi bija komunistu piekritēji un tie slepkavoja lietuviešus pirmajā komunistu okupācijas laikā.

Vēsture nav vērtējama it kā melna un balta. apmēram, ceturtdaļa no lietuviešiem, kuņus deportēja uz Sibīriju, bija židi, un tūkstošiem lietuviešu mira vācu koncentrācijas nometnēs. Lietuviešu altāris ar daudziem krustiņiem bija simbols pretkrievu kustībai. □

V. Irbe

LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTA PAZIŅOJUMS PAR ČEKAS POLĪTISKO PRĀVU KARTOTEKAS IZNĀKŠANU

<Čekas politisko prāvu kartoteka> ir kapitāldarbs, kuņus šogad izdos Latvijas Vēstures Institūts. Emigranti ne reti ir pārmetuši latviešu vēsturniekiem, ka tie atstājuši novārtā Baigā gada un baigā pusgadsimta pētišanu. Pēc šī sējuma iznākšanas to vairs nevarēs teikt. Sējums saturēs pāri par 49,000 cilvēku vārdus, kuņi tika pratināti Čekas pagrabos un tiesāti tās tiesās. Šis 1,000 lpp sējums būs ne tikai viela tālākiem un dziļākiem pētījumiem par komunistu noziegumiem pret latviešu tautu, bet arī apmierinās emigrantu vēlmi pēc komunistu vardarbību dokumentācijas. Šī lielgrāmata iznāks 1998. g. sākumā. 1992. gadā Latvijas Vēstures institūts griezās pie latviešu emigrantiem ar lūgumu pabalstīt projektu Latviešu Golgātas ceļš, ko tie dāsni atbalstīja. Tagad šī projekta viena faze ir nobeigta, un Vēstures institūts cer uz līdzīgu emigrantu atsauksmi.

Tad, kad padomju iekārta bruka, tad lielāko daļu dokumentu, kas atklātu režīma represijas, čekas viri aizveda uz Krieviju. Latvijā aizķērās no griestiem līdz grīdai piebāzta istaba ar Čkas prāvu aktīm. Šie dokumenti dod iespēju rekonstruēt represīvo orgānu darbību Latvijā, un to darīt būs darbs ne tikai šai, bet arī nākamajām tautas audzēm. Lai pilnīgi izprastu komunistu represijas pret Latvijas pilsoņiem, šis 49,000 skaitlis ir jāpieskaita visiem tiem desmitiem tūkstošiem uz Sibīriju aizvestiem, kuņi tika izsūtīti administratīvā kārtā un kuņus sarakstus ir izdevis Latvijas valsts arhīvs. Čekas kartotekā ir atrodami to cilvēku vārdi, kuņi tika arestēti, pratināti un tiesāti. Ar šis izdotās kartotekas palīdzību latvieši varēs noskaidrot to savu piederīgo, draugu, korporāciju un kara biedru vārdus, kuņi izgāja cauri Čekas mocībām. Sibīrija ir viena lieta, nonākšana Čkā ir kaut kas cits. Mūsu rādītājs satur apsūdzēdzētā uzvārdu, vārdu, dzimšanas gadu un vietu, čekista definēto nozieguma raksturu un arhīva numuru. Ar šī sējuma palīdzību tikai ista komunistu totalitārisma sistēmas dokumentācija varēs sākties. Arhīva numurs ir

atslēga, kas dod iespēju atrast lietu un redzēt, kas ir bijuši nopratinātāji, ziņotāji, advokāti, prokurori un tiesneši, un uz kāda likuma un pierādījuma pamata cilvēks ir bijis tiesāts. Lietā atrodās izmeklēšanas un dažādi nopratināšanas dokumenti. Arī daudzu čekistu vārdi parādās šajos dokumentos. Aktis bieži satur arī laikmeta dokumentus, kā, piemēram, nacionālo partizāņu publikācijas, kas nav atrodamas nekur citur.

1991. g., kad Latvija atguva neatkarību un kontroli pār Čekas prāvu arhīvu, Latvijas Vēstures institūta represiju dokumentēšanas darba grupa ar valdības atļauju uzsāka lietu kartotekas pārrakstīšanu un pārtulkošanu latviski. Tagad tas darbs ir beidzies, darba augļus nododam sabiedrības zināšanā un rīcībā.

Latvijas Vēstures institūts atkal griežas pie trimdas latviešiem ar lūgumu palīdzēt šo diždarbu izdot. Par § 50.-ziedojumu pasūtīnātājs saņems vienu sējumu. Mūsu lūgums pie jums ir šo summu dubultot un ar to nodrošināt ne tikai vienu sējumu sev, bet ziedot otru Jūsu Latvijas (vai šejienes) skolas, pilsētas, ciema vai pagasta bibliotēkai. Ar savu ziedojumu Jūs nodrošināsiet, ka visos Latvijas stūros nonāks ziņas par komunistu represijām. Nākošās audzes ar ziedotāju gādību varēs uzzināt par savu radu un novadnieku likteņiem tani laikā, kad okupācijas vara valdīja pār Latviju. Sējuma redaktori ir Rūdīte Viksne (Latvijas Vēstures institūts) un Kārlis Kangeris (Stokholmas universitāte). Darbs iznāks 1998. g. janvārī.

Pasūtīnājumus un ziedojumus sūtiet uz adresi: The Historical Institute of Latvia, 1157 Danby Road, Ithaca, NY 14850, U. S. A. Papildinformāciju par šo projektu var iegūt, rakstot uz augšājo adresi. Šī varbūt ir jūsu vienīgā iespēja pasūtīnāt šo grāmatu, jo tirāžas lielumu noteiks pasūtīnājumu skaits. Emigrācijas biedrībām, baznīcām un korporācijām šis sējums ir nepieciešams. □

Latvijas Vēstures Institūts

VĒSTULES

VAI VAIRS "TAS SPĒS, KAS (TIKAI) UZDRĪKSTĒSIES?"
(Mēs paši sev jau kurinām sārta...)

PBLA valdes priekšsede Vaira Paegle, runājot Rīgā, pieminēja daudzās grūtības un trūkumus, kādas piemēklējās latviešu tautu, bet grūti bija saklausīt kādu skaidrāku padomu, kā visam palīdzēt. Liekas, ka pats galvenais bija piemirsts vai ignorēts.

Vaira Paegle saka, ka tautas interešu aizstāvēšanā arvienu lielāka loma būtu jāuzņemas ārpus valdības stāvošām organizācijām (Kāpēc nē?) Valdībai un sabiedriskām organizācijām esot jāspēj "atrisināt zemās dzimstības problēmu"(Vai jau tik vienkārši? Izdos likumu un tauta vairošies?!).

PBLA jau 2 gadus financējot Ģimenes atbalsta koordinācijas centra projektu (GAKC), kas palīdzot veicināt "Ģimeņu stabilitāti un garīgo veselību".

Ja runā par ģimeni, kas šodien ir pati galvenā mūsu problēma un par "garīgo veselību", nepietiks ar jaunajām teorijām par seksu un ģimenes plānošanu pēc mūsdienu pasaules standartiem. To, cik zināms, dara ģimenes centros. Latviešu tauta ir izņēmuma stāvoklī. Latvijā ir zemākā dzimstība pasaulē, ko jau zināja Los Angeles Times pirms 25 gadiem. Tā tad mums ir ilgstoša, liela ģimenes morāla krīze. Visi nopietnie vēsturnieki, ieskaitot pazīstamo Arnoldu Toinbiju (Arnold Toynbee), kas pētījuši tautu izmiršanas cēloņus, atzinuši, ka morālais sabrukums ģimenēs ir iznīcinājis šis tautas.

Runājot par morāli, mums ir jāmeklē, kas ir tie spēki, kas morāli grauj un kur ir morālo spēku avoti, kas varētu

atdzīvināt mūsu tautas dzīvot spēju. Diemžēl, jāatzīst, ka šai jautājumā arī PBLA nav skaidrības. Neizklausās, ka V. Paegle, runājot par organizācijām, pie tām pieskaita arī Baznīcas. Parasti to nedara. Baznīcas visos laikos ir bijušas un būs morālo spēku sargi un aizstāves. Arī šodien Latvijā pie baznīcām atrodam pašu veselīgāko tautas slāni, ieskaitot skaistu jaunatni. Kāpēc PBLA izdod līdzekļus, meklējot to, kas jau sen atrasts. "Garīgo veselību" dzīvošie avoti glabājās baznīcu velvēs nevis moderno psihoterapeitu dārgajās ārzemju skolās (Statistika liecina, ka tieši šo speciālistu ģimenēs rodoties augstākais delinkventu procents).

Mācīsimies no faktiem, kaut raugoties pāri Latvijas dienvidu robežai: Lietuvā Baznīcas iespaids tautas dzīvē vienmēr ir bijis liels; tāds tas bija arī viņu trimdā. Visas jaunatnes organizācijas bija zem baznīcu vadības. Lietuvā šodien dzimstība ir +4; Latvijā -4.

Vai PBLA sanāksmē un arī ģimenes centros ieaicināja kādu baznīcu pārstāvi, lai dotu kādu labu morālo padomu? Presē tas nav minēts. Kas attiecas uz nozīmīgo finansiālo atbalstu GAKC, ir lielas šaubas, vai tas to bija vērts. Esot Rīgā, pa radio klausījos GAKC vadītājas, pazīstamas psihoterapeites interviju pēc atgriešanās no studijām Anglijā ar PBLA naudu. Pa intervijas laiku skanēja klusināta Mocarta nakts mūzika, bet idejas, kas nāca no šīs intervijas nemaz nebija mocartiski harmoniskas. Mani pārsteidza tāds absurds un pretrunīgs apgalvojums: "Es esmu kategoriski pret abortiem, bet es esmu kategoriski pret abortu aizliegšanu" (Tā tad dari, kā tev patīk). Te nav atziņas ne par labo, ne ļauno. Kā te varētu atrast kādu morālu atbalstu viena jauna ģimenes māte pie tik divkosīgas padomdevējas terapeites?

Pirms vairāk kā 2000 gadiem gudrais medicīnas tēvs, grieķis Hippokrāts savā "ārstu zvērestā" abortus pieskaitīja pie noziedzīgas izdarības. Tam ticēja līdz pat šai dienai. Pat krievu sakāmvārds abortu apzīmē par sātana dzirēm. Bet šodien viens prominents trimdas ārsts, pieminēja ārstiem visus šīs zvēresta labos norādījumus, bet ne aborta aizliegumu. Tā tad atkāpšanās no patiesības. Ārsta tituls uzliek pienākumu ne tikai ārstēt, bet arī mācīt patiesību.

Tā mēs katrs iemetam mazu šķīļu lielajā Dzimtenes nelaimju sārtā, uz kuŗa draud drīz sadegt mūsu tauta.

Noslēgumā gribētos vēlēt cienījamai PBLA valdes priekšsēdei ar labām idejām varbūt drīz runāt ne tikai caur trimdas presi, bet no Saeimas katedras. Pirms tam ir jāparāda skaidrāka izpratne mūsu tautas problēmās un kā tās atrisināt. □

E. U.

☒☒☒☒☒

ATKLĀTA VĒSTULE

Guntaram Krastam,

Latvijas Republikas Ministru prezidentam.

1997. gada 26. septembrī

Godājamais Ministru prezidenta kungs!

Lasot par dzīvi Latvijā laikrakstā "Laiks" un "Montrealas Latviešu biedrības Ziņotājā" nostiprinās pārliecība, ka saimniecība Latvijā ir svešautiešu, bijušo komunistu, vai arī savtīgu, bezatbildīgu latviešu rokās.

Formāli Latvija gan ir neatkarīga, demokrātiska valsts, bet bijušās koruptās valdības, izmantojot demokrātiju noziedzīgi, novedušas lielāko daļu latviešu tautas vēl nepiedzīvotā nabadzībā un postā.

Vairums Latvijas iedzīvotāju tagad, tāpat kā pirms Otrā pasaules kara, jūtas kā daļa no Rietumeiropas. Angļu valoda kļūst par starptautisko valodu un arī Latvijas skolās to māca pastiprināti; arī daudzi mācās privāti.

Anglija savās bijušajās un daudzajās kolonijās atļāva lietot vietējo valodu un darboties vietējām pašvaldībām.

Protams, Anglija guva gan varu, gan materiālu labumu. Kad koloniju pamatiedzīvotāji bija iemācījušies sevi pārvaldīt, Anglijas valdība deva tām neatkarību; lēni noslidēja lejup Anglijas karogs (Union Jack) un mastā pacēlās jaunās demokrātijas karogs. Bijušajās kolonijās tagad ir brīvprātīgi apvienojušās organizācijā "British Commonwealth of Nations". Tikai Hong Konga š. g. 1. jūlijā pievienojās Ķīnai, sakarā ar pirms 150 gadiem noslēgtu līgumu starp Ķīnu un Angliju. Atbrīvojās daļa Anglijas kara flotes (Royal Navy) un daļa Anglijas armijas. Arī zaudēs darbu Hong Kongas spējīgākie un darbigie speciālisti starptautiskajā tirdzniecībā un diplomātijā. Tie tagad varētu palīdzēt Latvijai.

Mans priekšlikums ir uzaicināt tagadējo Anglijas valdību pārņemt Latviju savā aizsardzībā un sniegt saimniecisko palīdzību ar padomiem un ieguldījumiem: teiksim uz 200 gadiem. Ja Anglijas valdība to uzņemtos, tad Latvija iegūtu militāru aizsardzību un lietpratējus diplomātijā un starptautiskajā saimniecībā. Ar laiku, varbūt, oficiālas valodas kļūtu latviešu un angļu. Angļu kara flote Liepājā nevienu kaimiņu neapdraudētu; tā dotu drošības sajūtu ne tikai Latvijai, bet arī citām apkārtējām valstīm. Krievu kara flotes bāze Kenigsbergā ir likvidējama, jo tā tur nav uz savstarpējas vienošanās pamata starp Vāciju un Krieviju. Ja krievi tur paliek, viņiem būs jācieš angļu flotes tuvums.

Rakstu šo priekšlikumu tādēļ, ka līdzšinējās Latvijas valdības nespēja vai nevēlējās radīt darbu un labklājību Latvijā dzīvojošiem latviešiem Ceru (gribas ticēt), ka Jūs, Krasta kungs, ar tagadējo kabinetu to spēsīt.

Ar patiesu cieņu,

Alberts Bredenfelds,
Latvijas pavalstnieks

☒☒☒☒☒

PAR PATIESĪBAS FONDU

"Lai nelūko naidnieks mūs aiztikt neviens -
Mēs celsimies preti tam visi kā viens."

Daugavas vanagi dzied sapulcēs, sanāksmēs, svinīgos sarīkojumos. Drosmīgi, brīdinoši un pat izaicinoši vārdi. DV sadēvēs rokās, saslēdzās rindās, piesaistīja trimdas latviešu sabiedrību, radīja Patiesības fondu un pierādīja pasaulei, ka prot cīnīties kā kauju laukos, tā arī tiesās, lai godam aizstāvētu savējos pret ASV speciālo interešu grupas radītās O. S. I. inscinētajiem uzbrukumiem un nepamatotām apsūdzībām par, t. s., "kara noziedzniekiem" un pretkomūnisma cinitājiem.

Kad pirms gadiem desmit Kanadā Dušēna komisija sāka pētīt, vai līdzīgi procesi ir vajadzīgi Kanadā, tā laika DV vadība tālredzīgi radīja Patiesības fondu apsūdzēto aizstāvēšanai, un isā laikā savāca vairāk kā \$ 40,000.-. Starplaikā šis kapitāls kopā ar ieguldījumu % ir, bez šaubām, vismaz dubultojies.

Arī DV vadība starplaikā ir nomainījusies kā DVCV, tā zemju valžu līmeņos, un mēs visi esam kļuvuši 10 gadus vecāki. Vairāki DV darbinieki un saimes locekļi ir uz apsūdzēto sola, un katrs cīnās, kā māc un prot tikai ar saviem personīgiem līdzekļiem. Ja LNAK ir vismaz rakstījusi protesta vēstuli Tieslietu ministrijai, tad DV vadība ir ieguvusi ievēribu ar "absolūto klusumu". Vai ar nosirmošanu mūsu Vilibalds Drosmiņš ir kļuvis par trusīti? Varbūt Patiesības fonda līdzekļi tiek taupīti piemērotu pieminekļu uzcelšanai pēc varoņu iesaukšanas zvaigžņu pulkos?

Lai neradītu sabiedrībā iespaidu, ka dzīvojam nereālā sapņu pasaulē, DV augšminētās dziesmas pants būtu jānomaina ar citu, kas sākas ar vārdiem: "Ak retākas rindas..." □

Juris Tērauds,
Willowdale, Ontario

VAINĪGS VAI NEVAINĪGS

ASV Laikrakstos un televīzijas raidījumos apskata židu holokostu, vairākos gadījumos vainojot latviešus. Tomēr nekad šādos raidījumos nav pieminēts, ka baltieši būtu izsūtīti uz Sibīriju vai citiem Krievijas apgabaliem, vai cietuši svešu varu kalpībā.

ASV televīzijas raidījumā "60 minūtes" vairākas reizes pieminēts latvietis Konrāds Kalejs un daži citi. K. Kalējs bija viens no 170,000 pārvietotām personām, kas aizbrauca (emigrēja) uz Austrāliju 1950. gadā un pēc 7 gadiem kļuva Austrālijas pilsonis, apmetoties Melburnā un strādājot imigrācijas daļā. Viņš 1959. g. pārcēlās uz Čikāgu, ASV, kur nodzīvoja 30 gadus un nodarbojās ar nekustamu īpašumu pārdošanu. Pēc tam viņš bija spiests pārcelties uz Kanadu.

Pēc ASV televīzijas otrreizēja raidījuma "60 minūtēs" Kalējs atkal atradās Melburnas priekšpilsētā. Kā ASV, tā Kanada viņu deportēja uz Austrāliju, jo bijuši pierādījumi, ka viņš piedalījies kara noziegumos. Vācu okupētajā Latvijā viņš bijis atbildīgs darbinieks Arāja komandā. Tā darbojās vismaz 4 koncentrācijas nometnēs no 1941.-1944. g. Austrālijas valdība ir atjaunojusi viņa izmeklēšanu. Šis valsts iestāžu uzskati ir sadalījušies. Vieni gribētu viņu tiesāt, otri atgādina, ka esot jau par vēlu. Kalējs ir 84 gadus vecs. Viņam šādā vecumā vajadzētu piedot un likt viņu mierā. Židu organizācijas pieprasa viņa sodīšanu pēc Austrālijas kara noziegumu likumiem un atņemt viņam pilsonību. Austrālijā dzīvo, apmēram, 1000,000 židu, no tiem lielākā daļa Melburnas apkārtnē, un daudzi esot holokosta pārdzīvotāji. Tas liek domāt, ka daudzi židi izglābušies tālākajās zemēs, un jāpieņem, ka holokosta upuru skaits nav tik liels, kā židu organizācijas to uzdevušas.

Austrālijas židu pārstāvji norāda, ka viņu ticība Austrālijai mazināšoties, ja Arāja lietā neko nedarīs. aizrādot uz Jēzus vārdiem "viņi nezina, ko viņi dara". Tomēr Melburnas židu vadība norāda, ka šādi vārdi ir nepiemēroti un apvainojoši. Židi nemeklē atreibību, bet taisnību, un policijai tas jānoskaidro.

Pirmās apsūdzības par kara noziedzībām Kalejam bija 1985. gadā, kad viņš dzīvoja ASV. 9 gadus viņš ciniņās pret deportāciju. Tiesa 1994. g. atrada, ka viņš bijis Latvijas palīgpolicijas Arāja komandas vadītājs. Šī policija nošāva desmitiem tūkstošiem židus un čigānus. Viņu neapvainoja kā kara noziedznieku, jo varētu rasties grūtības pierādīt tik vecus notikumus. Tieslietu ministrija izvēlējās deportāciju. Tiesai vajadzēja izšķirt, vai Arājs ir melojis par savu pagātņi. Valdībai ir tiesības deportēt tos, kas raksta nepareizus datus ieeļošanas dokumentos. Kalējs norādīja, ka viņš strādājis ASV farmā bez ASV pavalstniecības.

Viņu deportēja uz Austrāliju 1994. g.. Kad viņš krita aizdomās, aizbēga uz Kanadu, kur tomēr nespēja paslēpties. Arājs dzīvoja Toronto ziemeļos, kur bija apmetušies arī vairāki holokosta pārdzīvotāji. Kanadas židu organizācijas viņu pamanija. Kanadas valdība atsāka viņa deportācijas lietu. Tomēr Kanadas ieeļošanas tribunālam bija pierādījumi, ka viņš palīdzējis vadīt vergu darba nometni Rīgas apkārtnē, kur ieslodzītos badināja, mocīja un nošāva. Kanadas tiesas tribunāls atzina, ka Kalējs ir līdzvainīgs brutālos un kriminālos notikumos.

Austrālijas tiesas jau vienreiz bija noskaidrojušas Kalēja kriminālās lietas. Toreiz - 1987. g. Austrālija iztiesāja 800 aizdomīgus kara noziedzniekus, notiesāja tika 3. Kalēju attaisnoja. Sidnejas advokāts, kas vada šo izmeklēšanu, sūdzās, ka nevarot atrast lieciniekus, jo daudzi jau miruši.

Līdzīgi notikumi bijuši Latvijā, kur komunisti un viņu atbalstītāji izsūtīja tūkstošiem nevainīgus latviešu cilvēkus uz Sibīriju, no kuriens nedaudzi atgriezās. Arī latvieši

nemeklē atreibību, bet taisnību, ko tomēr nevar atrast vai saskatīt. Ir piemirsti tūkstošiem uz Krieviju izsūtīto latviešu, krieviem atdota daļa no Latvijas, bet Latvijas ministri to neredz vai nevēlas redzēt. □

Ezītis, ASV

SVEŠVALODU NODAĻA/OTHER LANGUAGES SECTION

GREAT CANADIANS by Ed



Writer Robertson Davis



Writer Margaret Atwood

Š. g. 14. septembrī, Miera draudzes telpās notika Otavas Miera un Montrealas Trisvienības draudžu kopēji rīkotais LELBA Kristīgās namturības seminārs - "Dzīva un aktīva draudze". Semināru lietpratīgi vadīja Baznīcas virsvaldes loceklis montrealietis Mārtiņš Štauers. Pieminams, ka šādu semināru sniegšana ir LELBA pasākums, kurā piedalās visi LELBA apgabali; bet semināra vadītāja ceļa izdevumus sedz "Lutheran Aid Association". Lidz šim M. Štauers semināru sniedzis 10 vietās 16 draudzēm ar kopā 206 dalībniekiem. Draudžu padomēm nodoti 174 dažādi semināristu pašu gatavoti projektu meti (ar nosaukumiem, kā piemēram Draudzes darbinieku sagatavošana, Talantu banka, Rudens svētki, Par archīva veidošanu, Kā apmierināt dažādas paaudzes, Kā paaugstināt draudzes locekļu skaitu par 10%).

Otavā rīkotajā semināra sākuma posmā piedalījās 23 dalībnieki: V. Ādamsons, D. Andersone, S. Andersons, D. Brauna, P. Brauns, māc. R. Caune (Montrealā), prāv. U. Cepure (ASV), J. Galdiņš, E. Jēkabsons, E. Jēkabsons, I. Karpova, A. Kēsteris, māc. M. Ķirsons, A. Lange, M. Pārups, A. Pone, A. Spura (Montrealā), S. Upesleja (Latvija) un N. Zoldners. Semināra beigās, vairāk kā 6 stundas vēlāk, varēja saskatīt vairs tikai 15 dalībniekus. Par azaidu un kafiju gādāja M. Pārups un L. Miezīte.

Galvenie semināra mērķi bija iztirzāt un rast atbildes jautājumiem par mūsu draudžu garīgās un saimnieciskās namturības uzturēšanu, nākotnes darbu un projektu veidošanu un draudzes locekļu iesaistišanu. Izsakoties citiem vārdiem, semināra mērķis bija palīdzēt saskatīt, kur pašreiz atrodamies, kurp draudzes dzīvē dodamies, lai veidotu dzīvu draudzi.

Motivs "dzīva un aktīva draudze" semināra laikā atkārtojās bieži, jo draudžu locekļu skaitam ārzemēs gadu tecējumā sarūkot, sarūk arī to personu skaits, kam ir pieredze draudzes vadišanā. Tamdēļ amatiem jā sagatavo jauni spēki. Piemēram, jāizveido "talantu banka", kurā blakus personas vārdam būtu uzrādīta draudzes darbam noderīga pieredze un spējas - grāmatvedībā, projektu vadišanā, runāšanā, rakstišanā utt. M. Štauers uzsvēra, ka dzīvā draudzē katrs tās loceklis ir uzskatāms kā mācītājs-lājs, ar pienākumu pēc saviem spēkiem sekmēt draudzes darbu.

Semināra dalībnieki piedalījās pārrunās, vairākos vingrinājumos un projektu metu sagatavošanā. Pareizs izrādījās M. Štauera apgalvojums, ka draudzei noderīgu projekta metu jeb skici var viens cilvēks uz vienas lappuses uzrakstīt 30 minūtēs, tur minot, starp citu, projekta pamatojumu un mērķus, budžetu, darba darītājus un gala rezultātu. Projekta metus, kopā 14, semināra vadītājam iesniedza: D. Brauna, P. Brauns, māc. R. Caune, J. Galdiņš, E. Jēkabsons, E. Jēkabsons, I. Mazute, L. Miezīte, J. Miezītis, A. Millers, A. Pone, A. Spura, S. Upesleja un N. Zoldners. Metu kopijas nodeva draudzes valdei. □

Miera draudzes Vēstis, Nr. 6, 1997. g. novembris/decembris

Aivars Pone

♦ Dažas dienas vēlāk - 16. septembrī M. Štauers devās uz Londonu, Anglijā, tad uz Latviju un atceļā - uz Stokholmu, Zviedrijā, kur visur tika vadīti līdzīgi semināri. Mājās atgriezās 12. oktobrī. Šajā ceļojuma ciklā notika 8 semināri, no tiem Latvijā 6 dažādos prāvestu iecirkņos - Rīgā, Jelgavā, Kuldīgā, Gulbenē, Jēkabpilī un Valmierā. Semināros Latvijā kopā piedalījās 204 semināristu no 101 draudzēm (Latvijā luterāņu Baznīcā tādu ir 300). Latvijas Ev. Lut. Baznīca vēlas šo darbu turpināt. Ceļojuma piezīmes un vērojumu sākums publicēt nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

KĀRLIS IRBĪTIS

Kārlis Irbītis dzimis 1904. gada 14. oktobrī, Valmieras apriņķa Lādes pagastā. Technisko izglītību ieguvis Valsts tehnikumā, Rīgā, kur specializējies mašīnbūvē. Līdztekus tam viņš pašmācības ceļā studējis lidmašīnu konstruēšanu, lietojot ārzemju mācību grāmatas. Praktiski iepazinies ar lidmašīnu un to motoru uzbūvi, pa vasaru strādādams Aviācijas pulka darbnīcās.



1904 - 1997

Pēc Tehnikuma beigšanas Irbītis nācās 1925. gada 13. jūnijā aizstāvēt savu diplomdarbu, kas bija lidmašīnu motora projekts. Tās pašas dienas pievakarē no Spilves lidlauka pirmo reizi gaisā pacēlās Irbiša pirmā lidmašīnas konstrukcija - Spridītis II. Turpmākos 10 gados viņš konstruēja vairākas citas lidmašīnas sporta lidotājiem. Viņa vienīgais ieguvums - bagātīga pieredze lidmašīnu konstruēšanā. Obligāto kara dienestu Irbītis izpildīja Aviācijas pulkā un virsnieku vietnieku kursos.

1927. gadā viņš dabūja darbu Chr. Bakmanes lidmašīnu darbnīcā. Tur viņa galvenais uzdevums bija pēc kāda bojā gājuša Jūras aviācijas hidroplāna drupām izgatavot zīmējumus jaunai šī lidmašīnas tipa būvēšanai. Tas arī izdevās.

1930. gadā uzsāk darbu Valsts elektroniskā fabrikā (VEF). 1933. gadā apprecās ar Elfrīdu Kārkli. Viņa tam bija pašai dziedīga līdzgaitniece. Sākotnēji Irbītis VEFā konstruēja, attīstīja un izmēģināja 8 zirguspēku laivas motoru. Viņš pārkonstruēja arī kādu traktoru. 1935. g. viņš ierosināja VEFā lidmašīnu būvi.

Pirmā VEFa lidmašīna bija ļoti moderns vienspārnis sportam un gaisa tūrismam. Nākošā lidmašīna I-12 bija pirmās uzlabojums. 1937. g. lidotāja Bandinieka vadīta, tā devās uz ārzemēm, kur tā sekmīgi piedalījās lidmašīnu sacīkstēs. Turpmākie lidmašīnu tipi bija 3 militāra treniņa vienietņi. Tiem sekoja vieglais iznīcinātājs I-16 un apmācības lidmašīnas I-17 un I-18. Sekojošā pārmaiņu laikā viss tas gāja bojā.

Vācu okupācijas laikā Irbīti ar viņa līdzstrādniekiem vācieši nosūtīja uz Bavāriju strādāt pie Meseršmita. Pēc kara beigām Irbišu pāris nonāca pārvietoto personu noņemtnē. Šeit Irbītis radās iecere lidmašīnai ar grozāmu spārnu, kurā varētu vertikāli pacelties un nolaieties.

1948. g. Irbišu pāris izceļoja uz Kanadu. 1950. g. Irbītis dabūja darbu Kanadā lidmašīnu fabrikā Montrealā. Šeit nu viņam izdevās pilnveidot savu ieceri: vertikāli startējošu lidmašīnu, kādas līdzīgas arī pētīja amerikāņi. Pēc vairākiem pirmprojektiem Irbītis konstruēja CL-84, kas bija divpropelleru grozāmspārnu vertilidmašīna militārai pielietošanai. Tika uzbūvēts un izmēģināts lidmašīnas prototips un uzbūvētas vēl 3 lidmašīnas. Irbiša lielākais piensums šai lidmašīnai bija viņa konstruētā visai sarēžģītā vadierīču sistēma.

Pēc pensionēšanās viņš ārzemju vēsturnieku ierosmē sarakstīja grāmatu par Latvijas aviācijas vēsturi angļu valodā. Tā bija "Of Struggle and Flight, the History of Latvian Aviation". Šī grāmata ir aizgājusi uz angļiski runājošām zemēm un arī uz Latviju.

Irbītim bija arī dotības mākslā, gleznošanā un grafikā. Šo tiro mākslu viņš maz piekopa. Viņa talanti izpaudās priekšmetu ārējo formu veidošanā. Viņš veidoja ārējās formas pirmajiem VEFa radio aparātiem, kas tika ražoti sērijveidā, kā arī citiem ražojumiem. Šeit, Kanadā, kā paliekošus viņa radošā gara lieciniekus var minēt: vasaras mājiņu latviešu ciemā Tērvete, griestu lukturi Tērvetes bērnu nometnei, astoņspuldžu griestu lukturi Montrealas latviešu sabiedriskā centra lielajā sarīkojumu zālē un dekoratīvo lukturi Centra ārpusē, kā arī kapa akmeni Avokas kapsētā. Irbītis ar dzīvesbiedri daudz ceļoja. Lielākie ceļojumi bija apkārt zemes lodei un pa Dienvidameriku.

Irbītis ir daudzu tehnisku rakstu autors. Pēc pensionēšanās viņu uzaicināja par konsultantu Kanadair lidmašīnu fabrikā un McGill universitātē. Viņš bija loceklis Kanadas un Amerikas Aeronautikas un izplatījuma institūtos. Goda biedrs vairākās latviešu organizācijās. 1992. gadā Latvijas Zinātņu akadēmija piešķīr Kārlim Irbītim Goda doktora grādu Dr. sci.h.c.

Miris 1997. g. 13. oktobrī, savas 93. dzimšanas dienas priekšvakarā.

Pēdējā gaitā Kārlī Irbīti izvadīja māc. Rasma Caune un kupla pavadītāju saime, kuŗas vidū bija arī viņa agrākie darba biedri. Ērģeles spēlēja Andrejs Vitols. Atvadu vārdus teica Montrealas Latviešu Biedrības, kuŗas goda biedrs viņš bija, priekšnieks M. Štaubers, Latviešu sabiedriskā centra pārstāvis A. Pušpurs, Latviešu Inženieru Apvienības prezidents Andris Palejs, bij. Tehnikas Apskata red. Jānis Palieps, Oskars Vindedzis bijušo VEFa darbinieku vārdā, bet Latvijas Zinātņu akadēmijas un savas ģimenes vārdā plašu aizgājēja dzīves izklāstu deva Vaira Viķe-Freiberga.

Latviešu centrā notika bērnu mielasts.

Noslēdzies uzņēmīga, centīga un veiksmīga latviešu celmlauža dzīves ceļš. Pēc viņa sēro daudzi jo daudzi. Pateikdamies par viņa devumu, vēlām viņam gaišu ceļu Dieva valstībā! □



Dieva valstībā devies mūsu
goda biedrs

KĀRLIS IRBĪTIS

Dzimis 1904. g. 14. oktobrī, Latvijā

Miris 1997. g. 13. oktobrī, Montrealā

Viņu piemin

Montrealas Latviešu Biedrība

ĒRĢEĻU KONCERTS MONTREALĀ

Oktōbrā beigās Montrealā viesojās divi izcili Rīgas mākslinieki - Vita Kalnciema un Aivars Kalējs, abi Rīgas Doma ērģelnieki. Lai gan gados jauni, jau viesojušies Eiropā, ASV un tagad Kanadā. Nupat piedalījušies IX latviešu ērģeļu dienās, kas no 24.-26. oktobrim notika Toronto. Jāizteic īpaša pateicība mūsu ev.-lut. Trisvienības draudzes māc. Rasmai Caunei, kas izkārtēja viņu koncertēšanu arī pie mums Montrealā. Koncerts notika trešdien, 29. oktobrī, plkst. 19:30, St. Matthias baznīcā.

Kā mācītāja koncerta beigās teica: "Mēs esam kļuvuši bagātāki... un par to pateicamies!" Tiešām, bijām pacilāti par skaisto programmu, kuŗā netrūka dažādības, un veiksmīgu atskaņojumu.

ŠKIROTIES

Trauc ratu riboņa ar ļaužu steigu,
Un lidmašīnu ātrums gaisu šķeļ;
Vēl spoža saule mirdz un glāsta ziedus sartos, bet
Kāds mūsu draugs guļ sāpēs slimnīcā.

Ir grūti mierināt un atrast labus vārdus,
Ja draugs cieš mokas vairāk nekā mēs;
Ir grūti runāt ar par sāpēm sirdī,
Ja šodien vari pats vēl iet un smiet.

Mums visiem gadi, apmeram, tie paši,
Un Dzīves rudens lapas zeltītas;
Ir solis šodien stingrs un gaita liekas raita,
Dievs vien tik zin, kuŗš ritu paliks kluss...

Sirds mīl šīs zemes dzīvi, kuŗu visi brienam,
Ar priekiem un ar sāpēm bārstītu;
Tik prāts mums klusu ziņu vēsta,
Ir arī cita dzīve, kuŗa gaida mūs.

Reiz šķirsimies mēs visi, radi, draugi,
Lai Nezināmo ceļu staigātu;
Ar smaidu klusu pateiksimies sirdī,
Kā draugi bijām šeit... reiz tiksimies...

Reiz atkal tiksimies...

Zelma

+++++
mīgu atskaņojumu. No pazīstamajiem lielajiem komponistiem dzirdējam Bachu, Bēthovenu un Mendelsonu. Atmiņā paliek Bēthovena Adagio duets ar skaistajām un gaišajām flautas skaņām, kuŗas pacilāja klausītājus. Pirmajā daļā iespaidīgs un interesants bija igauņu komponista Arvo Pärt darbs "Annum per Annum" (1980) ar neparastajām skaņām un mūzikāliem efektiem, pielietojot gregoriešu dziesmu un katoļu meses struktūras.

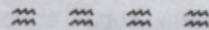
No latviešu komponistiem dzirdējam Pēteru Vaska "Te Deum" (1991). Viņa darbus tagad atskaņo visā pasaulē. Šo kompozīciju, kā jau visu viņa mūziku, ir viegli klausīties. Tajā bagātīgi akordi, kuŗos iepītas fūgas epizodes, un nobeigumā gaiša rezolūcija..

No paša ērģelnieka Aivara Kalēja klausījamies "Lux Aeterna" (1996). Šajā mierīgajā un klusajā kompozīcijā varēja viegli aizsāpīties.

Koncerta noslēgumā baudījām abus māksliniekus, spēlējot J. Langlais un H. Parkera duetus. Ar šiem virtuoziem darbiem viņi iejūsmināja klausītājus ar savām Dieva dotajām dāvanām.

Žēl tikai, ka apmeklētāju nebija vairāk. Būtu, tik tiešām, vēlams, ka šādu priekšnesumu mēs apmeklētu kuplākā skaitā. □

Andris Gūtmanis



JAUNS SOLISTS

Pēteris Freimanis tagad dzīvo Montrealā un mācās balsi McGill Mūzikas fakultātē. Svētdien, 2. novembrī, Pēteris dziedāja baritona balsi Mocerta "Requiem", St. Edmond of Canterbury baznīcā, Bikonsfildā.

Viņam ir ļoti skaista balss ar labi kontrolētu vibrāto.

Pēteris ir piedalījies vairākos operas priekšnesumos Otavā, kā arī Montrealā. Šajā sezonā viņš piedalīsies vēl divās citās operās McGill universitātē.

Ziemsvētku laikā viņš dziedās Hendeļa "Messiah" ar orķestri un klausītāju līdzdalību kuŗa sekcijās, kā tas jau ir tradicionāli pieņemts. Koncerts notiks 14. decembrī, augšminētā baznīcā.

Vēlam jaunajam māksliniekam sekmes un labu laimi viņa nākamajos projektos. □

Andris Gūtmanis

LEONAM VARSLAVĀNAM 100!

Ļoti cienijamo un ilggadīgo draugu Leonu Var-slavānu atceroties viņa lielajā un ar dimantiem spodrinātajā 100 gadu jubilejā (Dzimis 1897. gada 29. septembrī):

Visgaišākā man bērnu diena bija,
Kad katru brīdi plauka sapnis balts,
Kad mātes mīlestība mani pavadīja,
Kur gaišā lidojumā domu putni trauc.
Man nebija ne mantas, ne rotu,
Bet sirdī dega gaišais prieks.
Es vēlējos kaut zemi aplidotu
Un katram labu, gudru prātu dotu.

Un Leons Varoslavāns aplidoja to!
Es mīlēju savu dārgo tēvu zemi
Un cilvēku, kas auga tajā sīksts,
Kas darba tikumā spodrināja sevi
Un kā ozols plauka brīnišķīgs.

Tāds plauka arī Leons Varoslavāns!
Ko atceros no savas gaŗās dzīves,
Vai diena tā bij, vai nakts,
Vai starojums pēc laimes tālas
Pēc sapņa, kas vēl neatrasts.

Gadu nasta lieca manus plecus
Un atņēma manus fiziskos spēkus,
Bet sirds arvien vēl pukst man atmiņās,
Kā mīļās mātes Glāsts.

Visu mīļāko, labāko vēlēdama. Augstu laimi, prieku
Leonam dziedādama,

Anna Kreipāne



Emilija un Leons Varoslavāni

MONTREALAS ZIŅAS ĪSUMĀ

● Latviešu kredītsabiedrības valde Montrealā, kas aktīvi darbojās nu jau vairāk kā 30 gadus, pirms pāris mēnešiem piedzīvoja sāpīgu un negaidītu sitienu ar tās ilggadīgā vadītāja Gunāra Jākobsona traģisko nāvi. Viņš bija arī ev.-lut. Trisvienības draudzes valdes loceklis. Peldoties Sarkanā upē, kas tek Tērvetes robežās, viņš noslika. Nāves iemesls it kā bijis negaidīta sirds trieka, laikā, kad viņš atradās straujās upes ūdeņos. Viņa zaudējums kredītsabiedrības valdei lika sasaukt ārkārtas valdes sēdi un izvēlēt jaunu priekšnieku aizgājēja vietā. 16. augusta valdes sēdē par kredītsabiedrības jauno valdes priekšsēdi ievēlēja sabiedrisko darbinieku un zvērināto rēķinvedi Albertu Cauni, bet par viņa vietnieku Rolandu Vitiņu. Valdē vēl darbojas Žanete Šarma-Vilne, Dzintars Miglons un Lai-

mons Bisenieks. Aizdevumu komisijā - Voldemārs Paegle, Zinta Mateus un A. Caune. Revīzijas komisijā - Orests Kreišmanis, Roberts Vitiņš un Viesturs Hūns.

Savā pastāvēšanas laikā kredītsabiedrība, padota Kvebekas "Keis Dežarden" noteikumiem un statūtiem, apgrozījusi pāri par pusmiljona dolāru. Hipotekārie aizdevumi pārsniedz 75% no šīs summas ar likmi - 6%, bet personīgiem aizņēmumiem - 7%. Par noguldījumiem kredītsabiedrība patlaban maksā 3,25%, atkarībā no noguldījuma laika un summas. Par galveno darbvedi strādā Ģints Hūns. Kredītsabiedrība ir reģistrēta provincē kā "Caisse d'Economie des Lettons"

● Montrealas latviešu pensionāru izbraukums uz Tērveti notika 21. septembrī. To bija paredzēts rīkot kopīgi ar Otavas senioru klubu. Laiks bija vēss. Neskatoties uz to, no Montrealas bija atbraukuši pāris duču pensionāru, bet no Otavas - neviens. Tā nu daudz kas no sagādātā ēdamā bija jāved atpakaļ uz Montrealu.

Saietu rudens zeltīto lapu krāšņumā atklāja priekšnieks V. Paegle. Notika arī māc. R. Caunes vadītais dievkalpojums. Pēc garīgās maizes saņemšanas rudenīgie vairsarnieki Tērvetes Lielās mājas pagraba zālē mēlojās pie līdzatnēstiem groziņiem.

● DV Montrealas nodaļas 23. septembra valdes sēdē pārrunāja nākamo Ziemsvētku saiņu sūtījumu uz dzimteni un iepirkumus skolām mācību līdzekļu sagādei, drēbju un apavu sūtīšanu skolām, bērnu patversmēm un namiem, grāmatu pārsūtīšanu bibliotēkām un līdzekļu piešķiršanu dažādiem iepirkumiem.

Skrastiņu Indulis

BRĪDINĀJUMS

Pirms dažiem gadiem Kanadas federālā valdība pieņēma likumu, uz kuŗa pamata nauda, kas atrodās "neaktīvos" kontos bankās ir jānodod valsts rīcībā. Par "neaktīviem" tiek uzskatīti tādi konti, kuŗos gada laikā nauda nav ne izņemta, ne noguldīta. Augļu (interesu) piešķaitījums nepadara kontu aktīvu. Šo naudu īpašnieks var dabūt atpakaļ, ja viņš to formāli pieprasa no federālās valdības. Šis ceļš ir samērā sarežģīts. Lai no tā izvairītos, vienkāršāk ir kontu "aktivizēt".

Kontu "aktivizēt" var vairākos veidos:

1. Izņemt vai noguldīt naudu;
2. Parakstot konta "aktivizēšanas" rīkojumu.

Montrealas latviešu kredītsabiedrībā šādu neaktīvu kontu ir ļoti daudz. Visiem šo kontu īpašniekiem šā gada maijā nosūtījām paziņojumu un lūgumu parakstīt un atsūtīt atpakaļ klātpielikto aktivizēšanas rīkojumu. Kādi 70 kontu īpašnieki uz to nereaģēja. Ja viņu atbilde nebūs saņemta līdz novembra beigām, nauda, kas atrodas viņu kontā, būs jānodod federālai valdībai.

Lūdzu, negaidiet. Ja Jums ir kādi jautājumi, zvaniet vai nu uz biroju, tel. 634-4082, vai Albertam Caunem, tel. 484-0272.

Montrealas latviešu
kredītsabiedrība

ZIEMSVĒTKU SAIŅU SŪTĪJUMS JAU CEĻĀ

Lielākais kā jeb kad Montrealas vanagu un vanadžu sarūpēto saiņu sūtījums, kāds vispār nosūtīts dzimtenes trūkumcietējiem no šejienes, bija šis. Tajā bija 219 privāti, 87 no Otavas un 100 pašu vanadžu sagatavoties drēbju un apavu saiņi. Tas bija darbs, kas prasīja ne tikai čaklu roku un siltu siržu labestību, bet tam visam līdz arī daudz iecietības un spēka. Ir jau ļoti viegli noskatīties no malas

Ziedoiet komūnistu varmācības dokumentēšanai!

Latvijas Vēstures Institūts

paziņo iznākšanu 1998.g. janvārī

Okupācijas vara Čekas politisko prāvu kartoteka

Redaktori

Rudīte Viksne (Latvijas vēstures institūts)

Kārlis Kangeris (Stokholmas universitāte)

Sējums satur Čekas prāvu kartotekas pilnīgu pārrakstu, 50,000 vārdus. Lasītāji sējumā atradīs visu to arestēto cilvēku (radnieku, novadnieku, draugu, korporāciju un kara biedru) vārdus, kuri nokļuva čekas tiesās. Par katru \$ 50.00 ziedojumu, labvēlis saņems vienu sējumu.

Čekas politisko prāvu kartoteka (ASV vai Kanādas)-----\$50.00

Vārds, Uzvārds _____

Adrese: _____

Ziedoiet otro kopiju Latvijas skolas, ciema, pagasta, pilsētas bibliotekām! Trimdas biedrībām, baznīcām, Daugavas vanagiem un korporācijām šī grāmata ir nepieciešama. Pieprasiet papildinformāciju.

Par katru ziedojumu nosūtiet (ASV vai Kanādas) \$50.00 uz adresi:
The Historical Institute of Latvia 1157 Danby Rd, Ithaca, NY. 14850
Tel. 607 273 4364

Šī ir jūsu vienīgā iespēja pasūtīt šo grāmatu! Tirāžas lielumu noteiks pasūtījumu skaits.

Preiļu rajona "Rudzātos"

AGNESĪTEI 5 gadi

Viņai nelaimē salauzta mugura, tādēļ paralizēta uz visu mūžu. Viņa vēl smaida, neapzinādams savu nelaimi.

Palīdzēsim viņai ar savu devību, uzdāvinot ar baterijām darbināmu braucamo krēslu, kas meitenei atvieglinās arī skolas gaitas. Krēsls maksā **6.500** dol. Sasniedzot šo summu, katrs devums vairāk noderēs Agnesītes daudzajam vajadzībām.

Lūdzam ziedot —

Toronto Latviešu Kreditsabiedrības
"Agnesītes" kontā nr. 7938,

491 College St., Toronto, Ont., M6G 1A5

Ziedotāji saņems nodokļu atlaides kvītis

un vārdus, atskaitot anonīmus, publicēs.

B. LOGINS

Dr. E. UPENIEKS



Līdz šim jau atsaukušies:

| | | | | | |
|-----------------|--------------|----------|---------------------------|------------|----------|
| Dr. Beldavs, J. | Toronto | 100 dol. | Kurens, V. | North York | 100 dol. |
| Bremze, A. | Quebec | 100 dol. | Kanadas latv. katoļu apv. | | 100 dol. |
| Bērziņš E. | Islington | 100 dol. | Leja, V. | Toronto | 100 dol. |
| Brežinski, J.Z. | | 100 dol. | Lūsis, L. | Toronto | 20 dol. |
| Boriss, K. | Toronto | 100 dol. | Mežaks, J. | Willowdale | 50 dol. |
| Budže, J. | Toronto | 50 dol. | Montreālas | | |
| Bulovs, M. | Bailieboro | 50 dol. | Daugavas vanadzies | | 100 dol. |
| Danga, V. | Brit. Colum. | 100 dol. | Ozoliņš, V. | Toronto | 100 dol. |
| Gabrāns, S. | Toronto | 50 dol. | Pakrastiņš, K. | | 30 dol. |
| Grīnbergs, N. | Oakville | 50 dol. | Plūdons, V.A. | Toronto | 50 dol. |
| Grauds, V. | London, ON | 50 dol. | Radominska, A. | Edmonton | 200 dol. |
| Kleķeris, A. | Etobicoke | 50 dol. | Stivriņš, P. un K. | Toronto | 20 dol. |
| Korns, V. | Calgary | 50 dol. | Strads, A. | Toronto | 50 dol. |
| Krauklis, A.V. | Hamilton | 10 dol. | Toronto katoļu vienība | | 100 dol. |
| Kukurs, J. | Etobicoke | 50 dol. | Ukass, Zeltīte | | 100 dol. |



**LATVIEŠU
KREDITSABIEDRĪBA**

NAUDAS PĀRSŪTĪJUMI UZ LATVIJU

Latviešu Kreditsabiedrība Toronto caurmērā pārsūta
\$200,000 katru mēnesi pa visu Latviju

Likmes:

\$100-499 \$8.00 ASV/\$10.00 CAN; \$500-9,999 \$16.00
ASV/20.00 CAN; \$10,000 un vairāk \$40.00 ASV/50.00 CAN

Informācija - lūdzu zvaniet (416) 922-2551
jeb rakstiet Latvian Credit Union

491 College St. Toronto, ON, Canada M4G 1A5
Kreditsabiedrības birojs slēgts pirmdienās

un piebilst: Nu, jā, viņas jau dūšīgi strādā, lai nu viņām labi veicas!" Pēc tam iekāpt auto- mašīnā un aizbraukt uz savu silto istabu un atlaisties krēslā, atpūsties. To parasti veic 3 vanadzies - Valija Grunde, Anna Skujiņa un Ilga Strautiņa. Šoreiz viņām vēl pievienojās Vilma Ulmane.

Sarūpēto saiņu skaits bija tika liels, ka 20 pēdu gaņājā kuģa tvertnē visus nevarējām iekraut - tikai 406, kas aizņēma tuvu pie 1000 kubikpēdas. Atlikušos 68 saiņus nosūtījām ar Nordland Express firmu. Visvairāk adresēto saiņu ir uz Latgali - skolām un bērnu namiem.

Kuģis izgāja jūrā 1. novembrī. Rīgā tam paredzēts ienākt novembra beigās. Tā nu saiņu izdalīšana Latvijā varētu sākties drīz pēc tam.

Šajā plašajā saiņu sagatavošanas un nosūtīšanas darbā piedalījās bez jau iepriekš minētām vanadzēm: Hedija Ozoliņa, Spīdola Zariņa, Marija Vernere, Māra Valdmane, Ojars Rozentāls, Jānis Birze, Elmārs Bārdiņš, Rolands Vitiņš, Voldemārs Ozols, Ēriks Skujiņš, Georgs Strautiņš, Jāzeps Greizis, Bruno Innus, Konstantīns Čaks, Edvards Balulis, Jānis Verners, Imants Trusis, Arnolds Zariņš, Andrejs Apinis. Ja kādu esmu izlaidis, lūdzu atvainot un piedot. Zinu, ka dažiem šī pieminēšana ir svarīga, citiem ne.

Atkārtoti jāatgādina, ka medicīnu nedrīkst sūtīt. Šī noteikuma pārkāpšana varētu panākt to, ka palīdzības saiņus turpmāk vairs sūtīt nevarēsim. Mums jāpateicas pasākuma "Latvieši Kanādā - Latviešiem Latvijā" galvenajam vadītājam māc. Arv. Celmam, ka viņam izdevies izkārtot saiņu nosūtīšanu turpināt tāpat kā līdz šim, varēja būt arī citādi. Tādēļ ļoti svarīgi ievērot norādījumus, kas balstīti uz Latvijas muitas noteikumiem. Ir ziņas, ka arī Kanadas muiža ir izrādījusi interesi par mūsu sūtījumiem uz Latviju. Katrs sūtījums un tā sastāvs tagad jāapstiprina rakstiski, izpildot Kanadas muitas izdoto formulāru. Muitai ir tiesības par katru sūtījumu uz vietas pārliecināties un pārbaudīt deklarācijas. Nezaudēsim to, ko esam jau sasnieguši!

Līdz ar šo DV Montrealas nod. valde norāda, ka sakarā ar daudziem palīdzības pieprasījumiem, bet tikai daļēju atbalstu tās darbam, DV nodaļa nevar segt visus sabiedriskos sūtījumus un to izdevumus, sevišķi vēl tām biedrībām un kopām, arī privātiem, kas nodaļas darbu ignorējuši jau gadiem ilgi. Līdzīgi citām organizācijām un biedrībām, budžets ir jābalansē.

Saiņu sarūpētāju ievēribai atļaujамies aizrādīt, ka vēl arvien, kaut gan nelielā vairumā, sagādātās drēbes un apavi nebija pieņemami sūtīšanai mūsu tautai dzimtenē. Lielais vairums pienesto drēbju bija ļoti labi sakārtotas, gaumīgi salocītas un tīras, kas netieši pierāda, ka mēs šeit, svešumā, cienam un izjūtam bijību pret trūkcietējiem dzimtenē.

Nodaļas valde un saiņu nosūtīšanas vadiņa izsaka pateicību Jūlijam Metumam par sarūpēto alu izslāpušo darbinieku pēcdarba slāpju dzesēšanai. □

Skrastiņu Indulis

PAZIŅOJUMI NOTIKUMI MONTREALĀ

MONTREALAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU

PADOME

rīko

sestdien, 15. novembrī, plkst. 16:00,

Latviešu centrā, 3955 Provost ielā, Lašīnā

LATVIJAS VALSTS SVĒTKU

SVINĪBAS

Programmā:

Svētbrīdis - māc. Rasma Caune

Svētku runa - Vaira Paegle, PBLA valdes priekšsēde

PBLA 1996. gada BALVAS paziņojums

Priekšnesumu daļa:

Ar koncertu piedalās Montrealas Latviešu Jauktais koris "ATBALSS"

SADRAUDZĪBAS STUNDA

Akta daļā piedalās Montrealas latviešu skola un Latvijas armijas virsnieki, kas patlaban atrodas Kvebekā.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Ikvienu apmeklēt laipni aicina

RĪKOTĀJI

LATVIEŠU JAUNATNES DZIESMU SVĒTKU PADOME

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe,

Quebec, Canada H9X 2R2

☎ 514-457-9832; fakss 514-457-3496

Piedāvā:

LATVISKAS VIESĪBU SERVJETES

150 servješu paka \$ 25.- + \$ 4.- piemaksa pastam.

2-18 servješu paciņas - \$ 6.- + \$ 2.- piemaksa pastam.

Rotājiet savus godu un svētku galdus ar šīm latviskām servjetēm, veidojiet īpašu gaisotni un sagādājiet pārsteigumu saviem viesiem. Ienākums iet par labu

MŪZIKAS NOMETNES LABVĒĻU FONDAM,

ko arī lūdzam atbalstīt ar ziedojumiem, lai nodrošinātu jauno mūziķu un lektoru piedalīšanos nākamajā (6.) Mūzikas nometnē, kas notiks 1998. gadā, no 8.-18. jūlijam, Ogrē, Latvijā. Daudziem dalībniekiem būs vajadzīgas stipendijas. Lai nometne varētu notikt sekmīgi, līdzekļi tai jāsaģādā jau tagad.

Visi maksājumi adresējami uz augšminēto adresi un čeki rakstāmi uz **Latvian Youth Song and Dance Festival Council** vārda.

Pateicamies par Jūsu uzmanību un līdzšinējo atsaucību. Varam ziņot, ka iepriekšējiem aicinājumiem jau atsaukušies vairāki labvēļi ar ievērojamām summām. **Mūzikas nometnei Latvijā 1998. gadā** līdz šim saņemti US 10.050.-. Paldies! Ceram, ka līdzšinējiem devējiem netrūks sekotāju, jo vajadzība ir liela - vēl vajadzīgi ap US 14.000.-.

PADOME

DV MONTREALAS NODAĻAS

VANADŽU KOPA

rīko

savu gadskārtējo

ZIEMAS SVĒTKU

TIRDZIŅU

sestdien, 22. novembrī,

no plkst. 11:00 - 17:00,

Latviešu centrā, 3955 Provosta ielā, Lašīnā.

Būs dabūjami:

./ keramika

./ rotas lietas

./ ādas izstrādājumi

./ audumi un galdauti

./ grāmatas un Ziemsvētku kartiņas

un daudz cits, kas vēl līdz šim nav bijis.

Siltas pusdienas, tortes, pīrāgi, piparkūkas un arī dažādi atspirdzinājumi.

Atsauksimies vanadzēm sarūpēt līdzekļus nākamajam saiņu sūtījumam uz dzimteni.

DV Montrealas nodaļas valde

Ši gada MLB Ziņotāja decembra numurā atkal publicēsim

KOPĒJO ZIEMASSVĒTKU UN JAUNGADA

A P S V E I K U M U,

kā to esam darijuši kopš 1975. gada. Tas ir kopējs sveiciens, ne atpirkšanās no personīgām apsveikuma kartiņām.

Sveicienā var piedalīties visi MLB biedri, MLB Ziņotāja lasītāji un labvēļi, kas to vēlas, gan tuvumā, gan tālumā. It sevišķi gaidām montrealiešu, otaviešu un kvebekiešu aktīvu piedalīšanos. MLB Ziņotājs it sevišķi kalpo šīm latviešu sabiedrībām.

Pieteikšanās līdz 30. novembrim.

Ērtības labad un lai taupītu laiku, kuŗa mums vienkārši (kā visiem modernās pasaules ļaudim) nav, ka arī šī gada sveicienā piedalīsies itin **v i s i** iepriekšējā gada dalībnieki. *Ja nu tomēr kaut kādu iemeslu dēļ to lūs nevēlaties darīt, laipni lūdzam par to nekavējoties paziņot redakcijai: ☎ 514-457-9832, fakss 514-457-3496.*

Piedalīšanās ir pret labprātīgu ziedojumu.

Protams, gaidām arī atsevišķus sveicienus no mūsu draudzēm, organizācijām un privātiem uzņēmumiem, kādus arī katru gadu esam publicējuši.

Čeki rakstāmi uz **MONTREAL LATVIAN SOCIETY** vārda un adresējami - **SVEICIENS, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, QC, Canada H9X 2R2.**

Jūsu piedalīšanās šajā **KOPĒJĀ SVEICIENĀ** ļoti gaidīta. Izmantojiet izdevību un piesakiet savējo ar atbildes pastu! Par to Jums jau sirsnīgs iepriekšējs paldies!

Redakcija


**Goliger's
Travel**
SINCE 1955

Kravis Travel Services Ltd.

- Ceļojumi uz Latviju
vīzas, lidojumi,
auto īre un viesnīcas
- Jūsu ciemiņiem no Latvijas
kārtotam lidojumus
- Ekskursijas pa Latviju
sadarbībā ar Latvia Tours

Jūsu pārstāvis Jānis Kravis
(416) 924-6328

Cumberland Court,
99 Yorkville Ave.
Toronto, Ont. M5R 3K5
Fax (416) 924-5954

 **LATVIA TOURS**
Kanādas un Amērikas pārstāvji

1-800-268-7442

Tagad Rīgā!

**Hotel
MĀRA**



Kalnciema ielā 186, Rīga, Latvija LV-1046

Telefons: 011 371 7901316

Fakss: 011 371 7901315

- * 24 modernas istabas
- * Restorāns un bārs
- * Konferenču telpas
- * Lidostas busiņš

Rezervācijas Kanādā:

613/521-7100 (telefons, vai fakss)

epasts: mara@mailbox.riga.lv

tīmekli:

www.bestwestern.com/thisco/bw/91301/91301_b.html

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

Funeral Directors

- 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870



FLOWERS
by

Paryanna

MLB ZIŅAS: MLB bibliotēkas bibliotēkārš Jānis Birze laipni aicina lasītājus atgriezt lasīšanai saņemtās bibliotēkas grāmatas. Patlaban notiek bibliotēkas sakārtošana. Zvanīt 684-4391.

MLB Ziņotāja redakcija aicina māksliniekus un zīmētājus iesūtīt metus izdevuma pirmajai lappusei. Šie zīmējumi ir tradīcija, ko vēlamies turpināt. Aicinām talkā!

Lūdzam lasītājus nokārtot izstāvējošās abonementu maksas!

MLB ZIŅOTĀJS / ISSN 0227-2433

FAKSA NUMURS 514-457-3496

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

ADMINISTRĀTORE: Anita Poriete-Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Quebec, Canada H9R 2X5

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozols. **DARBINIEKI:** Elmārs Bārdiņš, Jānis Birze, Konstantīns Čaks, Imants Freibergs, Uldis Lūsis, Valdis Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle, Anna Skujiņa, Vilma Ulmane un daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 35.00 gadā, MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem - \$ 30.00 gadā, gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 6.00, uz citiem kontinentiem \$ 20.00 gadā; atsevišķas burtnīcas maksa - pret \$ 3.00 ziedojumu. **PAZIŅOJUMU LAPPUŠU SLEJU MAKSAS:** mazākais paziņojums \$ 20.00, 1/4 lpp. - \$ 30.00, 1/3 lpp. - \$ 35.00, pilna lpp. - \$ 65.00; paziņojumu sagatavošanas izdevumi - \$ 20.00; Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Vasaras mēnešos vai neparedzētos gadījumos iespējams dubultnumurs. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un vispārējās ziņas nepauz ne MLB valdes, nedz redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatus iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod vārds un uzvārds, pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Redakcija iesūtītos materiālus neuzglabā un nesūta atpakaļ. Anonīmus rakstus neievēro.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY
ASSOCIATION LETTONE DE MONTREAL

NOVEMBER 1997 NOVEMBRE

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Association Lettone de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué, Canada H9X 2R2, ☎514-457-9832